

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 122 stemmer mod 4; 3 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om begrænsning af udbytter og vederlag m. v.

(Lovforslag nr. 165. Fremsat 27/1 76. Første behandling 3/2 76. Betænkning 21/2 76. Anden behandling 24/2 76).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 125 stemmer; 5 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om pengeinstitutters rentemarginal.

(Lovforslag nr. 166. Fremsat 27/1 76. Første behandling 3/2 76. Betænkning 21/2 76. Anden behandling 24/2 76).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 96 stemmer mod 29; 5 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til socialministeren af Steen Folke (VS) og Wilhelm (VS):

„Hvad agter ministeren at gøre for at sikre, at der efter 1. april 1976 er tilstrækkeligt personale i daginstitutionerne til at gøre børnenes ophold forsvarligt?“

(Forespørgsel nr. XII. Anmeldt 12/2 76. Fremme af foresp. vedt. 24/2 76).

Formanden:

Taletiden er for ordførerne indtil 15 minutter i første omgang.

Ordføreren for forespørgerne (Steen Folke) (VS):

Der er vist ikke nogen anden folketingsbeslutning i regeringen Anker Jørgensens første år, der har medført en sådan strøm af protester, som beslutningen om at fyre 3.600 medarbejdere i daginstitutionerne pr. 1. april 1976. I socialudvalget har vi modtaget talrige protester fra forældre og medarbejdere ved daginstitutionerne i alle dele af landet. Foruden de tusindvis af protester har der været strejker og aktionsdage, klager til ombudsmanden, betalingsbojkot, møder og demonstrationer. Bestyrelserne for en række daginstitutioner har erklæret, at de ikke ser sig i stand til fortsat at påtage sig ansvaret, hvis afskedigelserne bliver gennemført som planlagt.

De til dels ret skandaløse omstændigheder omkring folketingets og socialministeriets behandling af sagen skal jeg ikke komme nærmere ind på. Partiets ordfører, hr. Wilhelm, vil gøre rede for det. Kun skal jeg erindre om, at det efter forskellige ministerielle fejlregninger omsider kom frem den 11. september sidste år, at der ikke ville blive sparet en krone ved fyringen af de 3.600 medarbejdere i daginstitutionerne. Alligevel har den socialdemokratiske regering og dens forligspartnere indtil i dag fastholdt, at de 3.600, . . .

Formanden:

Vi må have ro både til højre og til venstre i salen. Også midt på, selvfølgelig.

Ordføreren for forespørgerne (Steen Folke) (VS):

. . . beregnet som heltidsansatte — antallet af afskedigede personer er altså større — skal fyres pr. 1. april. Det er klart, at dette

[Steen Folke.]

ikke kan undgå at virke som en provokation i en situation, hvor der jævnthen er 150.000 arbejdsløse i forvejen, og hvor vi har en socialdemokratisk regering, som hævder, at bekæmpelse af arbejdsløsheden er det, som den lægger allerstørst vægt på.

Hvad er det da, der får regeringen til med så stor nidkærhed at stå fast på, at afskedigelserne skal gennemføres? Er det fordi regeringen mener, at det vil være godt for pædagoger og medhjælpere i daginstitutionerne at prøve på deres egen krop hvad det vil sige at gå arbejdsløs, eller er det af hensyn til børnenes tarv? Mener socialministeren, at børnene vil have bedre af, at der er nogle færre voksne til at tage sig af dem? At børnene bedre kan få frit løb for deres naturlige aggressioner, at de lettere kan stikke af, når de får lyst til det, når der ikke er for mange medarbejdere til at passe på dem og beskæftige dem meningsfyldt?

Jeg skal indrømme, at jeg har meget svært ved at forstå regeringens motiver i denne sag. Efter venstresocialisternes opfattelse vil det medføre en katastrofal forringelse af daginstitutionerne, hvis beslutningen om de 3.600 fyringer bliver ført ud i livet. Det er klart, at man gennem de af socialministeren meget omtalte dispensationer kan lappe lidt på det hist og her, hvor særlige forhold taler for det, men problemet er helt generelt. Vi mener bestemt ikke, at de normeringer, som var gældende indtil den 1. december 1974, var for høje, tværtimod. Og med de besluttede afskedigelser er det simpelt hen et spørgsmål, om det overhovedet er forsvarligt at sende sine børn i en daginstitution. Jeg tænker bl. a. på det rent sikkerhedsmæssige. Branden på en daginstitution i Ishøj viste noget om problemerne. Hvordan vil det se ud, når personalet bliver skåret yderligere ned?

Men daginstitutionerne skulle også gerne være andet end rene parkeringshuse. Børnene skulle gerne have mulighed for udbytterigt samvær og personlig udvikling. Det klares ikke med en enkelt opsynsmand eller -kvinde pr. 10-15-20 børn. Det er lige ved at der er flere dyrepassere pr. dyr i Zoologisk Have. En enkelt af de berørte institutioner, tilfældigt udvalgt, har opregnet konsekvenserne af de besluttede afskedigelser for det daglige arbejde i følgende 10 punkter: ingen

tid til individuel kontakt med børnene, mangelfuld madordning og rengøring, ingen tid til planlægning af institutionens arbejde, ingen tid til forældrekontakt, forældresamarbejde, hjemmebesøg, ingen tid til kontakt med skoler, psykologer, taleinstitut, familievejledning, socialrådgiver osv., ingen mulighed for ture og udflugter uden for institutionerne, ingen mulighed for koloniophold, ingen mulighed for forebyggende arbejde eller hjælp til handicappede, talerettede osv, ingen tid til emnegrupperarbejde, og ringe mulighed for videreuddannelseskurser, grundet den dårlige vikarordning med maksimalt 5 pct. af den samlede lønudgift i institutionen.

Konsekvenserne vil variere noget fra institution til institution, men et væsentligt tilbageskridt bliver det alle vegne. Hvad får socialministeren til at lægge så stor vægt på at få gennemført disse forringelser? Nu kan man i dagens aviser læse, at regeringen og dens forligspartnere har forberedt sig til debatten her i dag ved i går aftes at aftale at fastholde de 3.600 fyringer, men VS mener ikke, det sidste ord er sagt i denne sag.

Til slut: socialministeren og forskellige borgerlige og socialdemokratiske politikere, samt — mere overraskende — BÜPLs formand, hævder, at det vil tjene sagen bedst, hvis den bliver afgjort i korridorerne uden for megen offentlig opmærksomhed og uden uro blandt de ramte forældre og medarbejdere. Det skal vi nok også få at høre under debatten i dag. Men den hopper vi ikke på, og forligsparternes aftale fra i går aftes viser endnu en gang, at det er med rette. Vi mener, det er nødvendigt at hale tingene frem fra korridorerne for at se, hvordan de ser ud, om ikke i fuldt dagslys, så i hvert fald i folketingssalens tussmørke. Derfor har VS rejst denne forespørgsel.

Socialministeren (Eva Gredal):

Når man skal diskutere den af hr. Steen Folke og hr. Wilhjelm stillede forespørgsel, må man gøre sig klart, at baggrunden for folketingets vedtagelse den 30. april 1975 af besparelser på daginstitutionsområdet var en betænkning fra august 1974 om arbejdsforholdene i vuggestuer, børnehaver og fritidshjem fra udvalget til gennemførelse af en undersøgelse i daginstitutionerne. Endvidere må man gøre sig klart, at denne be-

[Socialministeren.]

tænkning under alle omstændigheder ville have betinget ændringer af arbejdsforholdene i daginstitutionerne.

Den 31. marts 1973 nedsatte jeg som socialminister i den daværende regering et udvalg til gennemførelse af en undersøgelse af arbejdsrytmen og arbejdstilrettelæggelsen og arbejdets indhold i vuggestuer, børnehaver og fritidshjem. Baggrunden for udvalgets nedsættelse var forhandlinger på daginstitutionssområdet i foråret 1973 om fordeling af den givne arbejdstid for det pædagogiske personale. Fra personaleorganisationernes side ønskede man under disse forhandlinger, at der for en heltidsbeskæftiget medarbejder kunne anvendes $6\frac{3}{4}$ time ugentlig til forskellige aktiviteter ud over den direkte kontakt med børnene, aktiviteter som f. eks. forældremøder, personalemøder o. lign. Fra arbejdsgiverside, herunder kommunerne, kunne man ikke tiltræde disse synspunkter, og der opstod herefter i foråret 1973 konflikt på daginstitutionssområdet, bl. a. blev der strejket i en række daginstitutioner. Et forlig blev indgået den 16. maj 1973, og dette betød bl. a., at der indtil den 30. november 1974 skulle ske en fastfrysning af antal normerede stillinger ved de eksisterende institutioner, og at nye institutioner indtil 30. november 1974 skulle normeres efter hidtidig praksis, dog således at samtlige nye institutioner i princippet skulle normeres, som om de havde lørdagsåbent. Der skulle nedsættes et udvalg til undersøgelse af arbejdsrytme, arbejdstilrettelæggelse og arbejdsindhold i vuggestuer, børnehaver og fritidshjem, og på grundlag af dette udvalgs arbejde skulle der optages nye forhandlinger mellem parterne, således at den midlertidige ordning med virkning fra 1. december 1974 kunne afløses af en endelig ordning.

Udvalget afgav som nævnt sin betænkning i august 1974, og der blev den 26. november 1974 afholdt møde med personaleorganisationerne. Man var her enig om, at arbejdstiden i daginstitutionerne fra 1. december 1974 skulle nedsættes fra $41\frac{3}{4}$ time til 40 timer ugentlig som for andre offentligt ansatte. Endvidere var man enig om, at der på baggrund af betænkning om arbejdsforholdene i daginstitutionerne snarest muligt, når betænkningen var blevet detaljeret gen-

nemgæet, skulle indledes forhandlinger med henblik på at tilvejebringe principper for arbejdstilrettelægnings på daginstitutionssområdet. Disse forhandlinger blev videreført efter den 30. april 1975.

Betænkningen om arbejdsforholdene i daginstitutionerne viste bl. a., at 15 pct. af daginstitutionerne var anerkendt som lørdagslukkede, og at 85 pct. af institutionerne var anerkendt som lørdagsåbne og dermed normeret med et personale i forhold til den samlede åbningstid, herunder lørdagstimerne. Af de institutioner, der var anerkendt som lørdagsåbne, var 29 pct. imidlertid lukkede alle lørdage, 21 pct. var lukket jævnlige på lørdage, og kun 48 pct. af institutionerne var åbne alle lørdage. På de lørdagsåbnede institutioner mødte kun få børn, i gennemsnit 2-3 børn pr. institution.

Betænkningen viste endvidere, at børnefremmødet i fritidshjemmene skilte sig markant ud fra børnefremmødet i vuggestuer og børnehaver, idet fritidshjemmene havde et meget lavt børnefremmøde i formiddagstimerne og en stærk koncentration i eftermiddagstimerne.

Sammenholdt man børnefremmødet med medarbejdernes fremmøde udtaler betænkningen, at der specielt ved fritidshjemmene som følge af skoletidens indflydelse på børnefremmødet er en stor del af den fremmødte pædagogiske arbejdskraft til rådighed for andet end den direkte beskæftigelse med børnene.

Det blev klart, at betænkningens påpegning af disse forhold måtte betinge ændringer i arbejdstilrettelæggelsen i daginstitutioner, og det skete da også på baggrund af folketingets vedtagelse den 30. april 1975, hvorefter der skulle spares 87 mill. kr. af det offentlige ved nedlæggelse af 3.600 heltidsstillinger som følge af lørdagslukning af så godt som alle daginstitutioner og som følge af en supplerende nednormering af fritidshjemmene. De 87 mill. kr. fremkom som det beløb, der måtte kunne spares, hvis der med virkning fra 1. april 1976 blev bragt fuld overensstemmelse mellem bemanningen og de faktiske forhold på institutionerne.

For at der ikke skal herske tvivl, vil jeg gerne understrege, at det naturligvis er regeringens hensigt at gennemføre de af folketinget vedtagne besparelser, hverken mere

[Socialministeren.]

eller mindre, altså nedlægge ca. 3.600 heltidsstillinger svarende til en offentlig besparelse på 87 mill. kr.

For at sikre en gennemførelse af besparelsen med den størst mulige hensyntagen til børnene og personalet, indledte socialministeriet umiddelbart efter 30. april 1975 forhandlinger med kommunerne og personaleorganisationerne. De regelsæt, der efter disse forhandlinger nu regulerer daginstitutionsområdet, indeholder imidlertid andet end nye regler for personalenormeringen. I denne forbindelse er de principper for arbejdstilrettelæggelsen i daginstitutionerne, der er beskrevet i ministeriets vejledning af 12. juni 1975, af afgørende betydning. Det må her fremhæves, at der er tale om principper for arbejdstilrettelæggelsen i institutionerne både under og efter besparelsernes gennemførelse.

Vejledningen stiller f. eks. krav til den personalemæssige dækning. Gennem institutionernes arbejdsplan må i videst muligt omfang sikres, at der i hele åbningstiden er mindst 2 medarbejdere til stede for hver gruppe, og at der til hver børnegruppe normalt er knyttet 2 medarbejdere. Vejledningen udtaler i øvrigt herom, at den ene af disse medarbejdere skal være uddannet som pædagog eller dog være en medarbejder, der varetager ganske tilsvarende funktioner.

At få disse krav opfyldt efter besparelsernes gennemførelse kræver først og fremmest medvirken fra institutionens leder, men lederen lades ikke i stikken, idet den samme vejledning anviser, hvorledes arbejdstilrettelæggelsen kan gennemføres. Jeg vil godt nævne nogle situationer:

Institutionens arbejdsplan må selvfølgelig lægges således, at der tages hensyn til forskelle i børnenes fremmøde i løbet af dagen, herunder kan der — hvad jeg finder pædagogisk forsvarligt — på tidspunkter af dagen, hvor der kun er få børn, gives adgang til at sammenlægge børnegrupperne.

Hertil kommer, at institutionens leder i langt videre udstrækning, end det hidtil har været tilfældet, må og skal indgå i arbejdet med børnegrupperne. Dette er muliggjort ved den del af besparelserne, der sædvanligvis betegnes som centralisering af administrationen, hvorved det er tilstræbt at overføre lederens daglige opgaver af administra-

tiv karakter til de kommunale administrationer.

Endelig foretages i vejledningen en prioritering af personalets arbejdsopgaver. Synspunktet er, at personalet først og fremmest skal tage sig af børnene, og at personalet kun skal tage sig af andre opgaver som f. eks. samtaler med forældrene eller kontakt med andre myndigheder, hvor det er muligt uden at tilsidesætte arbejdet i børnegrupperne. For den almindelige institution behøver besparelserne på denne baggrund derfor ikke at betyde en forringelse af den pædagogiske standard set i forhold til den tidligere godkendte pædagogiske standard.

For institutioner med godkendt lørdagsåbning, men uden lørdagsåbning, kan der dog være tale om en standardnedgang, idet institutionerne kan have overført personale-timer fra lørdage til ugens 5 første dage. For disse institutioner betyder den almindelige lørdagslukning, at institutionerne i princippet nu får den pædagogiske standard, som institutionerne ville have haft, hvis de oprindeligt var blevet normeret uden lørdagslukning.

Der er imidlertid også en lang række institutioner, der ikke kan betegnes som almindelige institutioner, men også dette forhold var man opmærksom på, da gennemførelsen af besparelserne blev forhandlet med kommunerne og personaleorganisationerne. De nye normeringsregler har to bestanddele. For det første nogle tabelnormeringer for de forskellige institutionstyper, der ud fra samme normeringsformel som tidligere anvendt af socialstyrelsen for det pædagogiske personale er korrigeret for lørdagstimmernes vedkommende og for arbejdstidsnedsættelsen 1. december 1974. Men for samtlige institutioner rummer de nye normeringsregler en bestanddel til. Jeg tænker her på bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen kan forøge normeringen efter de almindelige regler, hvor der foreligger særlige omstændigheder.

Kommunerne har imidlertid længe været tilbageholdende med at meddele dispensationer. Heri er der på det sidste sket en ændring. Alligevel mener jeg, der må sættes ind på dette punkt, og jeg har da også i de seneste måneder ført forhandlinger med det formål at sikre, at folketingets beslutning om besparelser på daginstitutionsområdet

[Socialministeren.]

kan gennemføres såvel inden for de vedtagne rammer som inden for forudsætningen om, at den pædagogiske standard ikke behøver at blive forringet. Så sent som i går er der opnået enighed mellem regeringen og det radikale venstre, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne om at skabe en ordning, der sikrer, at besparelsen føres ud i livet som ønsket af folketinget og uden urimelige virkninger for den enkelte kommune.

Af institutioner, hvis forhold i givet fald skulle kunne begrunde dispensationen, kan peges på: Institutioner, der er opdelt på flere huse eller har lokaler på to eller flere etager, når dette umuliggør sammenlægning af børnegrupper på tidspunkter af dagen med få fremmødte børn. Institutioner uden legeplads eller med en legeplads, der ligger fjernt fra institutionen. Institutioner med grupperum af så ringe størrelse, at en børnegruppe af sædvanligt antal ikke kan være i rummet. Vuggestuer, hvor toilet og baderum ikke er i direkte tilknytning til grupperummet. Institutioner, hvor der er optaget handicappede børn. Institutioner, hvor der er optaget adfærdsvanskelige børn. Institutioner, hvor børnefremmødet i løbet af dagen er langt højere end normalt.

Meddeles der dispensationer i disse tilfælde, vil den pædagogiske standard også i de institutioner, hvis forhold afviger fra de almindelige institutioners, være fuldt ansvarlig efter gennemførelsen af besparelserne.

Ordføreren for forespørgerne (Steen Folke) (VS):

Nu forklarer socialministeren hele sagen på en måde, så man nærmest må forstå, at det her i virkeligheden er den form for socialdemokratisk politik, som socialministeren helhjertet slutter op bag. Det var jo lidt andre toner, der lød omkring finanslovens vedtagelse sidste år, men jeg synes, det er udmærket at få præciseret nu, at det er virkelig sådan, socialdemokratiet mener at normeringer m. v. skal se ud på daginstitutionerne.

Jeg synes også, der er grund til lige at hæfte sig ved disse såkaldte forhandlinger, som er foregået mellem regeringen, og det vil formentlig sige socialministeren, og det radikale venstre, centrum-demokraterne og

kristeligt folkeparti. Hvad er det egentlig, der har været forhandlet om? Ja, det, der har været forhandlet om, det er såmænd, om man skulle gennemføre det, som folketinget havde vedtaget at gennemføre. Intet andet. Man har forsøgt ligesom at lægge et røgslør ud, nu foregik der nogle vældige forhandlinger. Og man har brugt det over for dem ude omkring i daginstitutionerne, forældre og medarbejdere, som mente, at nu måtte der ske noget; man har brugt disse forhandlinger til ligesom at sige: ja men der er noget, der er ved at ske. Men hvad har der reelt været ved at ske? Ingenting. Man har bare besluttet at fastholde det, som folketinget én gang for alle har vedtaget, det sagde socialministeren jo helt klart nu.

Udviklingen på daginstitutionsområdet siger også noget om vilkårene for udbygningen af sådan et område i et samfund af vores type. I 1960'erne, hvor der var behov for arbejdskraft, lagde mange, og det var stort set alle politikere, stor vægt på at få den kvindelige arbejdskraftreserve ud på arbejdsmarkedet. Der var brug for det, og det opbyggede man så en ideologi omkring, hvor man understregede, hvor vældig godt det var for børnen at komme i daginstitutioner, hvor glimrende det var på den ene og anden måde. Og man fik udbygget daginstitutionerne i denne periode. Nu er vi i 1970'erne, nu har vi krise og arbejdsløshed, og nu får piben en anden lyd. Nu hedder det: det er godt for børnene at være hjemme, de skal have nær kontakt med deres mor først og fremmest, det er det helt afgørende, og de andre ting her, det er noget, der spiller en langt mindre rolle. Nu er der nemlig brug for at presse kvinderne tilbage i hjemmene, sådan at de ikke konkurrerer med mændene på arbejdsmarkedet, og nu er der brug for statslige nedskæringer på det sociale, på det uddannelsesmæssige område, sådan at man kan få tilført erhvervslivet kapital, fordi erhvervslivet har problemer med at forrentes tilstrækkelig profitabelt. Jeg mener, det er meget karakteristisk, at politikken på disse områder altså følger konjunkturerne.

Socialministeren var inde på dette med lørdagslukningen, og det har jo været lagt op hele tiden, som om der blot var tale om noget med en lørdagslukning og en særlig nednormering på fritidshjemmene, hvor

[Steen Folke.]

der ikke var så stort fremmøde hele dagen. Men det har jo været klart i forbindelse med denne lørdagslukning — det fremgik også af det, ministeren sagde — at de timer, som kunne have været brugt i institutioner, hvor der var børn om lørdagen, i andre institutioner er blevet brugt til en lang række nødvendige funktioner i et forsøg på at give børnene et ordentligt og udbytterigt ophold i de pågældende daginstitutioner. Det er det, man nu bl. a. med denne fastholdte beslutning har skåret væk.

Vi mener, det er helt klart, at gennemførelsen af denne afskedigelse på de 3.600 vil få meget alvorlige konsekvenser for daginstitutionerne. Jeg har været inde på i min motivering for forespørgslen de sikkerhedsmæssige konsekvenser, som jeg ikke skal gå yderligere ind på. Man kan nævne dette med vikarordningen, der nu bliver maksimeret på de 5 pct. Tidligere var det muligt for en daginstitution at tage vikarer for 12 pct. af den samlede lønsum, og det er det beløb, der er reduceret til de 5 pct. Det vil sige, at det end ikke er muligt at tage vikar i personalets lovbestemte ferie, da udgiften hertil vil svare til omkring 8 pct. af lønsummen. Det har bevirket, at nogle institutioner delvis har måttet lukke på grund af sygdom blandt personalet.

Hvis antallet af institutionsansatte nedsettes, vil hvert enkelt barns mulighed for kontakt med en voksen forringes betydeligt. Det vil bl. a. have en negativ virkning på barnets sproglige udvikling og på dets begrebsudvikling, fordi der vil være mindre tid til at snakke sammen. Ligeledes vil den manglende tid betyde, at børnene ikke kan få støtte til selv at klare en masse af de problemer, de støder på i dagens løb. F. eks. er det hurtigere at give et barn tøj på end at hjælpe det med selv at gøre det, og det kræver mindre voksenassistance, hvis et barn er beskæftiget med noget, det kan, i forhold til en beskæftigelse, som det øver sig i, altså en beskæftigelse, der er udviklende, og som kræver opmuntring og vejledning. Når barnet oplever, at det ikke kan regne med at få hjælp til de ting, det ikke helt selv kan klare, så vil det holde sig til de ting, det kan, og ikke kaste sig over de opgaver, der er udfordrende og udviklende.

Nedskæringerne vil også betyde, at børne-

nes tid i institutionerne bliver isoleret fra deres øvrige liv og fra det øvrige samfund. Dels vil der ikke længere være tid til forældrekontakt, hvilket betyder, at institutionspersonalet ikke ved noget om barnets hjemmeliv, og at forældrene ikke ved noget om barnets institutionsliv. Man kan således ikke i fællesskab, forældre og pædagoger, hjælpe barnet med eventuelle problemer. Dels vil ture uden for institutionen nærmest være umulige at foretage, da det antal børn, den ansatte skal følges med, er så stort, at det er farligt at færdes i trafikken. Børnene får således ikke uddybet deres kendskab til omverden.

Det, jeg her har sagt, gælder for alle de almindelige børn med ganske almindelige problemer, men det gælder også og naturligvis i højere grad for børn med specielle problemer. For disse børn er det af allerstørste vigtighed, at nogen har tid og evne til at snakke med dem om deres problemer og deltage i løsningen af dem. Det har tidligere været muligt at give disse børn særlig støtte i daginstitutionerne, men hvis nedskæringerne gennemføres, vil der ikke længere være personale til det, og børnene lades alene med deres problemer, hvad problemerne selvsagt ikke bliver løst af, tværtimod.

Yderligere vil disse børn være en belastning for den øvrige børnegruppe, og „løsningen“ vil derfor i mange tilfælde være, at børn med de specielle problemer henvises til specialinstitutioner.

Det vil være ovenforligt for institutioner, der er skåret ned til sokkeholderne, som socialstyrelsens normering nu foreskriver det, at påtage sig arbejdet med svære familievejledningssager, med børn, der er under psykologbehandling, eller børn med andre handicap — blinde, døve, taleretardedede, åndssvage, fysisk handicappede — da det vil være umuligt at opnå noget resultat.

Den yderste konsekvens af nedskæringerne bliver derfor, at en stor del af disse børn vil blive dømt til anbringelse i en døgninstitution. Andre må i langt højere grad henvises til psykiatriske afdelinger, ambulatorier og lignende behandlingsinstitutioner. Ventetiden hertil vil blive længere, færre vil blive behandlet, det hele vil give langt større omkostninger for samfundet og først og fremmest langt flere tabere.

[Steen Folke.]

Jeg kan henvise til den meget omfattende og veldokumenterede lægerapport, som har været behandlet på socialudvalgets heldagsmøde på Marienborg i efteråret, hvor denne rapport i øvrigt fik en temmelig skandaløs behandling. Der var tale om udtalelser fra alle institutioner, der har med den slags børn at gøre, hovedsagelig udtalelser fra lederne af de pågældende institutioner, men medlemmerne i socialudvalget, mine ærede kolleger, fejede mere eller mindre denne rapport af bordet som et politisk dokument, man ikke kunne tage alvorligt på nogen måde. Jeg er sikker på, at det har glædet de pågældende læger rundt omkring at høre, at man ikke regnede deres udtalelser for mere.

I forbindelse med opklaringen af hele denne miserable affære har også en kommuneundersøgelse spillet en vis rolle. Den blev også behandlet på det pågældende heldagsmøde for socialudvalget på Marienborg. Jeg mener, det er ganske klart, at socialministeren har draget nogle utilbørlige konklusioner ud fra denne undersøgelse. Konklusionen var jo, at alt i alt så det ikke ud til, at det medførte større problemer rundt omkring i kommunerne. Jeg mener ikke, dette er i overensstemmelse med det, man kan læse i de indstillinger, der kom fra de udvalgte kommuner.

Nu snakker socialministeren endnu en gang i talen i dag om dispensationerne og de muligheder, som det indebærer. Jeg sagde allerede i motiveringen for min forespørgsel, at det er klart, at der gennem dispensationer kan lappes på nogle problemer de steder, hvor det er allerværst, det benægter jeg ikke. På mødet på Marienborg fik vi i øvrigt at vide, at foreløbig havde socialstyrelsen været meget tilbageholdende med at give dispensationer, mere tilbageholdende, forstod man, end hidtil. På det tidspunkt var der vist indkommet omkring 500 ansøgninger om dispensationer, hvoraf kun ca. 100 var blevet anbefalet af socialstyrelsen. Men det afgørende det er, at disse dispensationer ikke løser de problemer, som jeg har skitseret både i motiveringen for forespørgslen og i dette indlæg.

Ud over de konsekvenser, jeg har været inde på, betyder hele udviklingen også, at lægetilsynet på dette område i daginstitutioner bliver skåret væk, besøg på børne-

tandklinikkerne bliver skåret væk, og samarbejdet omkring skolestart, som er et meget væsentligt problem i forbindelse med overgangen, altså fra daginstitutionerne til et andet sted i samfundslivet, vanskeliggøres i meget høj grad.

Vi mener, det er et minimum at kræve, at man vender tilbage til de normeringer, der var gældende på området før den 1. december 1974. Der var ikke tale om, at der var alt for mange medarbejdere i daginstitutionerne til at have noget rimeligt at beskæftige sig med og beskæftige børnene med på det tidspunkt.

Jeg vil gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget giver udtryk for, — at holdningen til daginstitutionerne ikke bør være bestemt af konjunkturpolitiske, men af sociale, pædagogiske og kønspolitiske vurderinger,

— at forringelse af børnenes opvækstvilkår og udviklingsbetingelser vil have uoverskuelige, skadelige konsekvenser,

— at personalenedskæringer i den givne situation oven i købet ikke engang medfører nogen reel besparelse for det offentlige, men alene vil betyde forringelse af standarden og forøgelse af arbejdsløsheden,

opfordrer tinget regeringen til at genoprette personaledekningen på daginstitutionerne til det niveau, der fandtes før den 1. december 1974,

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Dette er efter VS' opfattelse kun et beskedent krav at stille op. Vi mener på længere sigt, og for den sags skyld også på kort sigt, at man burde stille helt anderledes og mere vidtgående krav. Jeg tænker også på andre sider af udbygningen af daginstitutionerne. I Sverige har man netop vedtaget at udbygge daginstitutionsområdet med 100.000 børnehave- og vuggestuepladser og 50.000 fritidshjemspladser i de næste 5 år. Jeg tænker på, at man må nå frem til en situation, hvor det er gratis at have børn i daginstitutioner. Nogle vil måske synes, at det lyder som et helt utopisk overbudskrav, men det koster i virkeligheden ikke mere end 350 mill. kr. — hvis man har den mening med daginstitutioner, som vi har for

[Steen Folke.]

øjeblikket — at indføre gratis ophold på daginstitutionerne. Foreløbig kunne man i hvert fald sørge for at hæve de fripladsgrænser, som stadig er alt for lave. Man kunne give fripladser for de arbejdsløse. Men alt sådan noget ligger nok ud over, hvad der er nogen som helst vilje til at gennemføre i dette folketing.

Man kunne endelig også nævne, at det jo ikke bare er et spørgsmål om opholdet, det er også et spørgsmål om en form for pædagogik. Der er der nogle af de borgerlige hetzmagere, der har udskreget daginstitutionspersonalet som nogle frygtelig marxistiske, indoktrinerende personer. Det er jo helt hen i vejret. Der foregår såmænd alt i alt en forholdsvis borgerlig, men mere eller mindre rimelig påvirkning af børnene i de fleste institutioner. Jeg vil da nok indrømme, at vi kunne godt ønske os også en mere frigørende pædagogik i daginstitutionerne, men det ligger igen milevidt fra, hvad der diskuteres herinde.

Det helt afgørende er, at kampen mod disse nedskæringer må fortsættes uden for Christiansborg. Det er ikke herinde, problemerne løses, det ved vi udmærket. Det er kampen udenfor, som har betydet meget allerede omkring det her problem. Den strejkebevægelse, der er opstået i Århus, i København og andre steder i landet, har været meget betydningsfuld, de betalingsboycotaktioner, der er iværksat talrige steder, og først og fremmest det samarbejde mellem forældre og pædagoger, som er opstået på dette område.

Nogle vil gerne give det indtryk af, at det bare er nogle forkælede pædagoger, der slås for deres egen eksistens; sagen er, at det, kampen drejer sig om, det er alle lønarbejderses vilkår.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om møtiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Tastesen (S):

Socialdemokratiet ønsker en udvikling på vore daginstitutioner, der gør, at de fortsat er i stand til at udføre et betryggende pædagogisk udviklingsarbejde med børn i førskolealderen. Vi ønsker samtidig, at vore fri-

tidshjem skal være et socialpædagogisk tilbud til de børn i skolealderen, der måtte have behov herfor.

Med dette kan jeg samtidig sige til hr. Steen Folke, at det er en fejlfortolkning af socialdemokratiets opfattelse på dette område, når man siger, at vi ikke har vores selvstændige holdning og standpunkt. Der er bare den forskel på VS og socialdemokratiet, at socialdemokratiet er et ansvarligt, parlamentarisk, demokratisk parti, der søger at opnå de bedst mulige resultater på de områder, vi beskæftiger os med, ved argumenter og beslutninger her i folketinget, så langt dette er muligt, i modsætning til VS, der — som sagt af hr. Steen Folke herfra — lægger mere vægt på det, der sker ude omkring, ved udenomsparlamentariske ting osv. Jeg kan da benytte lejligheden til på en række institutioners vegne at takke for den venlige hilsen, vi har fået fra venstresocialisternes folketingsgruppe med hensyn til at lægge mere vægt på det, der sker udenfor. Jeg håber, fornuften i de fleste institutioner vil være til stede, og at man vil vurdere, hvordan man kommer længst med hensyn til resultater trods alt. Spørgsmålet er, om den parlamentariske grundholdning, der ligger bag socialdemokratiet, trods alt ikke er det, der rækker længst.

Vi har aldrig opfattet daginstitutioner som et sted, hvor børnene bare skulle passes, medens forældrene var på arbejde. Tværtimod har det hele tiden været vores opfattelse, at børnehaverne skulle udbygges og vokse i antal, fordi det er værdifuldt for børnene at være med i skabende leg, opleve social kontakt og tolerance i forhold til andre børn, udvikle sproget og opnå velegnethed i forhold til den folkeskole, der venter ved næste korsvej.

Dette er også et svar til hr. Steen Folke og venstresocialisterne. Vi går ikke ind for nogen produktionsfilosofi om, at det er højkonjunktur eller lavkonjunktur i samfundet, der skal være bestemmende for, om børn skal i daginstitution eller ej. Vi går ind for daginstitutioner ud fra en positiv holdning til disse institutioners nødvendighed pædagogisk. Vi har den opfattelse, at vekselvirkningen mellem på den ene side den kærlighed og omsorg, forældrene kan give barnet, og på den anden side den inspirerende pædagogiske indsats, der møder bar-

[Tastesen.]

net i børnehaven, er med til at nedbryde og modvirke nogle af de uligheder og indbyggede konflikter, som også præger det moderne danske industrisamfund.

Vore daginstitutioner udfører et socialt forebyggende arbejde, som ikke kan vurderes højt nok. Gennem indsatsen i børnehaver og fritidshjem hindres mange børn i at snuble i starten. Mange af de børn, der ikke er kommet i daginstitutionen, bliver ganske enkelt sociale tabere på grund af dårlig trivsel og kontaktvanskeligheder. Derfor har den socialdemokratiske regering nedsat en børnekommission, der skal give os bedre viden om førskolebarnets behov og situation. Derfor har den socialdemokratiske regering også afvist de forsøg, der er gjort på at gennemføre en nedskæring i uddannelseskapaciteten på vore børnehave- og fritidspædagogseminarier. Vi er overbeviste om, at fremtidens samfund har brug for børnehaver og fritidspædagoger, der kan være medvirkende til at sikre vore børn en harmonisk udvikling.

Nedskæringerne over for daginstitutionerne, som folketingets borgerlige flertal vedtog ved afstemningen om finansloven i marts 1975, var efter socialdemokratiets opfattelse alt for omfattende og alt for usaglige. Vi ville gerne med Seierup-rapporten som grundlag have vurderet behovet for ajourføringer, men der blev ikke givet tid til det. Det var et hårdt slag for daginstitutionerne at blive stillet over for kravet om besparelser, hvis virkninger dengang tænkes gennemført i løbet af finansåret 1975-76. Stillet over for den politiske nødvendighed havde den socialdemokratiske regering ikke andre muligheder end at søge at menneskeliggøre de trufne beslutninger, så de gjorde mindst mulig skade. Var beslutningerne gennemført, som situationen forelå, da folketinget havde vedtaget finansloven, ville det have været fuldstændig ødelæggende for daginstitutionerne, der ikke ville have haft løn til personalet i sidste halvdel af indeværende finansår.

Socialdemokratiet gjorde så det eneste rigtige i den opståede situation. Vi indgik et forlig med det radikale venstre, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne, der skulle sikre besparelsernes udstrækning over 2 år, således at vi undgik den katastrofale

virkning, det ellers ville have fået; et forlig, som blev bekræftet af folketinget den 30. april 1975.

Det blev sikret, at ingen blev afskediget i indeværende finansår, men at indskrænkningerne kun blev foretaget ved naturlig afgang. De afskedigelser, som besparelserne nødvendiggjorde: 3.600 heltidsstillinger i forhold til det antal institutioner, der var den 1. april 1975, får først den fulde virkning fra den 1. april 1976.

Ved de løbende forhandlinger med administrationsforligets partier har det hele tiden været en socialdemokratisk forudsætning, at der ikke skulle spares mere end det, der blev aftalt ved forliget. Derfor vil der nu i kraft af det såkaldte konsekvensudvalg blive givet dispensationer fra normeringsreglerne i et sådant omfang, at et stort antal af de personer, der er blevet afskediget, alligevel kan beskæftiges efter den 1. april.

Det har været et irritationsmoment for kommunerne, at maksimumsgrænserne for statens refusion ikke er sammenfaldende med normeringsgrænserne. Dette er en uholdbar situation, som ikke kan fortsætte. Jeg kan derfor på socialdemokratiets vegne udtrykke min tilfredshed med, at dette forhold nu ændres, så der i fremtiden vil være sammenfald mellem maksimumsgrænsen for statens refusioner og de normeringsregler inklusive dispensationer, der fremover skal være gældende.

Til slut nogle bemærkninger om fremtiden for daginstitutionerne. Det er forståeligt, hvis der mange steder er en usikkerhed blandt pædagoger og forældre om de fremtidige vilkår, men lad os nu indhøste nogle erfaringer, som de nye normeringer plus dispensationer for mere personale kan give os. Det forlig, der er indgået, rækker frem til den 1. april 1977. Intet i livet er dog uforanderligt. Jeg vil opfordre pædagogerne til trods usikkerhed og utilfredshed at gå i gang med det, som er det væsentligste, nemlig at give børnene så gode muligheder, som det nu engang skal gøres, og som det kan gøres. Jeg ved, at mange opmærksomt vil følge udviklingen. Socialdemokratiet er ikke afvisende over for, at forbedringer kan blive nødvendige i fremtiden. Jeg tror også, at argumenter vil gøre et større indtryk på socialdemokratiet og flere andre af folketingets partier end punktstrejker og faglige

[Tastesen.]

møder i arbejdstiden, der jo først og fremmest er generende for børnene og deres forældre. Jeg forventer, at også vore kommuner opmærksomt vil følge udviklingen under bistandsloven og holde et vågent øje med institutionernes pædagogiske niveau.

For at øge statens grænser for refusioner af kommunernes udgifter skal der findes et folketingsflertal, der kan overbevises herom. For at opnå en forbedring af det pædagogiske niveau ud over, hvad staten vil refundere, står det de enkelte kommuner frit for at gennemføre, hvad de vil for egne midler, men vi bør dog søge frem til et så ensartet niveau som overhovedet muligt, og vi bør derfor opmærksomt fra folketingets side vurdere den indsats, der skal gøres for at sikre vore børn en tryk fremtid.

Jacob Sørensen (V):

Forespørgslen her i dag er jo rettet til ministeren og er i og for sig ikke min sag, men jeg vil gerne benytte lejligheden til at knytte en række bemærkninger om venstres syn på hele den problematik, der er til behandling her.

Vi er i venstre af den opfattelse helt klart og sikkert, at vi bør have en række daginstitutioner, og vi er heller ikke fremmed for tanken om, at der vil komme flere til, alt efter som behovet viser sig. Disse daginstitutioner skal naturligvis have en bemanning så de kan fungere, så forældrene trygt kan sende deres børn på disse institutioner. Hvilket niveau det pædagogiske indslag skal være på over for børnene, er noget, man naturligvis kan drøfte til enhver tid, men spørgsmålet om opsyn og sikkerhed for børnene kan ikke drøftes: det skal være i orden, derom er der ingen tvivl fra vor side.

Men når vi har fået den opfattelse, at det var muligt at gennemføre ændringer i nedadgående retning med hensyn til normeringerne, er det baseret på den undersøgelse, der har foregået, og som tidligere er omtalt her, nemlig Seierupudvalgets undersøgelser. Efter at dette udvalg havde afgivet betænkning, blev der i fællesskab mellem socialministeriet, socialstyrelsen og budgetdepartementet nedsat en arbejdsgruppe, der skulle uddrage essensen af Seierup-udvalgets betænkning, og de gik ind i det arbejde med tanker om, at det ville være ønskeligt, om

man kunne tilrettelægge tingene således, at der kunne spares 120 mill. kr. i 1974-priser ud fra det bestående.

Efter at have gennemgået Seierup-udvalgets betænkning og de oplysninger, der fandtes heri, konstaterede man, at besparelserne ikke kunne blive 120 mill. kr., men 155 mill. kr. Når dette var tilfældet, kan man ikke hævde, at disse embedsmænd har været under noget økonomisk pres eller noget pres om, at de skulle skaffe så og så store besparelser. Ergo må vi gå ud fra, at det resultat, de er kommet til, er det i hvert fald rigtigt og forsvarligt at bruge som grundlag.

Det er først og fremmest lørdagslukningen, det drejer sig om, og det drejer sig om nedsættelse af åbningstiden med en halv snes procent, ikke i forhold til det, der var reelt umiddelbart før, men i forhold til den normering, der i sin tid var sket på de enkelte institutioner. Ved at lørdagsåbningerne i praksis ophører, fordi der ingen børn møder frem, overfører man i bedste fald personalet til de 5 andre dage og opnår dermed en forbedret normering i de 5 andre dage, som i og for sig ikke er godkendt af nogen kompetent myndighed.

Det kan godt være, der kan diskuteres pædagogisk niveau, men det kan ikke være rimeligt, at man arbejder et niveau op, som ikke er godkendt af den ansvarlige myndighed; i dette tilfælde må det vel være folketinget, der skulle have taget stilling til, om man skulle have en generel forbedring af det pædagogiske niveau i institutionerne.

I øvrigt synes jeg, at børne- og ungdomsforsorgen for længst burde have taget anden stilling til spørgsmålet om lørdagsåbning eller -lukning. Så havde vi ikke fået det sådan ind på livet, som vi nu har fået, hvor det skal ske på én gang. Men fra børne- og ungdomsforsorgen har man jo gennem årene fastholdt, at institutionerne for enhver pris skulle være åbne om lørdagen, uanset om behovet var til stede i tilstrækkeligt omfang.

Det arrangement, der nu er gennemført, og som videreføres: forliget om, hvordan normeringen skal være, osv., er jo noget, som venstre ikke har deltaget i udformningen af — det blev som bekendt i foråret 1975 gennemført af andre partier end venstre — og er baseret på, at der skal gives væsentlig flere dispensationer end på det tidligere tidspunkt forudset, selv om der hele tiden

[Jacob Sørensen.]

har været tanke for, at det var nødvendigt med dispensationer, hvor der var tale om abnorme forhold i institutionerne.

Det er meget muligt, at der er behov for disse dispensationer; det er helt sandsynligt, at der er det. Men det kan jo ikke være rigtigt, at man, fordi nu beregningerne viser, at besparelserne bliver større end stipuleret, øger dispensationsantallet, således at man får et højere niveau end det, embedsmandsundersøgelserne egentlig gav udtryk for skulle være nødvendigt. Det kan ikke være rimeligt, at man stræber efter at forbruge det overskud, som i øjeblikket er beregnet til 40 mill. kr., bare for at få det brugt.

Nu forstår jeg, at den aftale, der er truffet i aftes mellem socialdemokratiet, de radikale, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne, går ud på, ikke at der må bruges 40 mill. kr., men at der må bruges det beløb, der måtte spares ud over de stipulerede 87 mill. kr.

Hvis der virkelig er behov for det, er det jo sin sag, men hvis der ikke er et rimeligt behov for det, er det helt forkert at bruge yderligere besparelsesmuligheder; det er helt imod ånden i vores og regeringens besparelsesbestræbelser i øvrigt.

Ministeren oplyser, at kommunerne har været tilbageholdende med at godkende dispensationsansøgninger i de måneder, der er gået, siden ordningen blev tilkendegivet. Det kunne jo tyde på, at kommunerne skønner, behovet ikke er så presserende, som visse personaleorganisationer og enkelte forældreorganisationer mener det er. Derfor vil jeg uanset det forlig, der er indgået om, at det overskydende beløb må bruges, henstille til ministeren alligevel at sørge for, at der ikke bliver givet dispensationer, der ikke er et absolut behov for i de kommende måneder.

Den nuværende og kommende ordning, som nu er skitseret, og som bygger på en udbredt og udvidet dispensationsvirksomhed med dispensation formentlig også fra maksimumsgrænserne i visse tilfælde, falder sammen med, at bistandsloven overfører området til kommunernes administration. Det forekommer mig at være en på lidt længere sigt u hensigtsmæssigt tung og stiv ordning, som det ikke vil være muligt at bruge i henseende til hele tiden at få den rette per-

sonale anvendelse i institutionerne, alt efter som vilkårene ændrer sig. Spørgsmålet om tilstedeværelsen af handicappede børn f. eks. kan jo hurtigt ændre sig fra det ene par år til det andet.

I forbindelse med den aftale, der er truffet med Kommunernes Landsforening, vil jeg i øvrigt gerne spørge ministeren, hvordan hun vil sikre sig, at kommunerne overholder den aftale, som er truffet med Kommunernes Landsforening. Vi ved, at de aftaler, Kommunernes Landsforening træffer med regering og med andre, i almindelighed i helt overvejende grad bliver efterkommet af kommunerne, men man må jo ikke presse Kommunernes Landsforening alt for hårdt på den måde, at de kommer i et skævt forhold til enkelte af deres medlemskommuner, og jeg kan af de udtalelser, der er fremkommet fra kommunalfolk siden, have den fornemmelse, at der er nogle kommuner, der nu pr. 1. april godt kunne tænke sig at afvige fra den aftale, ministeren har truffet med Kommunernes Landsforening.

I forbindelse med, at dispensationsordningen og ordningen som helhed nu går over til kommunerne — lønfastsættelsen går vel også over til kommunernes lønningsnavn osv. — vil jeg gøre opmærksom på, at der har været en aftale med personaleorganisationerne om tilfælde, hvor der var over 10 pct. handicappede i én institution. I sådanne tilfælde, forstår jeg, skal man nu efter ministerens opfattelse have mulighed for at få dispensation for mere personale, hvilket lyder meget fornuftigt og relevant, men den gamle aftale går ikke ud på, at der skal mere personale, når der er over 10 pct., men på, at der skal ydes en højere løn til dem, der er der. Vil den ordning stadig fortsætte, samtidig med at handicappedes tilstedeværelse også giver anledning til et større personale? Begge dele kan ikke være rimeligt.

Jeg har allerede nu udtrykt en vis skepsis over for holdbarheden og rimeligheden i den ordning, der skitseres, og som skal leve ud i fremtiden med en forholdsvis stærk central styring og baseret på dispensationer snart det ene sted og snart det andet. Jeg har ingen tro til, at det vil blive en lykkelig ordning, hverken set ud fra et centralt synspunkt eller set fra kommunernes synspunkt.

Vi har i venstre den opfattelse, at det ville være meget, meget mere hensigtsmæssigt,

[Jacob Sørensen.]

hvis vi kunne give kommunerne et større ansvar for personaleforbruget og forbruget i det hele taget i institutionerne, samtidig med at man gav dem det fulde økonomiske ansvar for det.

Der har jo tidligere været røster fremme om, at man gerne så, at vi fik bloktilskuds-systemet overført til socialektoren i højere grad end hidtil og vel også på dette område, men man er meget tilbage for det, fordi beregningerne viste, at hvis vi kobledede det på det nuværende system, kunne man vanskeligt finde kriterier, der kunne give en rimelig fordeling af de penge i forhold til, hvordan kommunerne har dækning og har behov for at have institutioner. Derfor må man, hvis vi skal give kommunerne det fulde ansvar for marginaludgiften, finde et andet kriterium end det, vi kender og har kunnet tænke os at koble på det nuværende system, og derfor er det min og venstres opfattelse, at det ville være hensigtsmæssigt, om vi tog refusionsreglerne helt ud af det almindelige system, altså foretog en ændring af bistandsloven i den retning, og fastslog, at staten skal betale en part af udgifterne i daginstitutioner ud fra et andet fast kriterium, f. eks. godkendte pædagogtimer i den enkelte institution eller et andet kriterium eller flere, som man måtte kunne finde frem til, men således at man, selv om man går over til et fast kriterium, kan tilgodese de forskelle, der er i behov for institutioner fra den ene kommune til den anden.

Når man giver kommunerne og forældrene det fulde ansvar for de sidste ca. 2/3 af udgifterne og staten yder en fast udgift, uanset hvordan institutionerne drives, er vi ikke bange for at overlade større kompetence til kommunerne med hensyn til, hvordan normeringen af medhjælpere i hvert fald skal være.

Maisted (FP):

For at sikre, at der efter 1. april 1976 er et tilstrækkeligt antal børn i daginstitutionerne til at gøre personalets ophold forsvarligt, bør ministeren sørge for en afsocialisering af daginstitutionsområdet. Aldrig har vi fået så mange papirer og protestskrivelser fra pædagoger som i denne sag, og sjældent har vi set et bedre eksempel på, hvordan den herskende klasse forsvarer sine

egne snævre økonomiske og politiske interesser under påskud af at forsvare de socialt svage.

Det kan ikke undre, at kravene om bedre vilkår for statsautoriserede børnepassere kommer fra såkaldte arbejderpartier uden arbejdertilslutning, der kun ønsker at underminere vort nuværende økonomiske system. Langt de fleste daginstitutioner burde drives privat, og institutionerne burde indrettes efter regler, der kan fastsættes af de lokale sundhedsmyndigheder, det sker jo for øvrigt for en række erhvervsdrivende i dag. Forældrene til børnene vil hurtigt finde ud af, hvilke daginstitutioner der skal passe deres børn. Der er kun ganske få børn, der kræver særligt opsyn og særlig hjælp til at klare hverdagen, og det er derfor forkert, at daginstitutionerne er blevet en statsopgave. Under privat regie vil forældrene selv kunne bestemme, om deres børn skal passes af statsautoriserede børnepassere eller ikke.

I dag er ca. 20 pct. af vore børn anbragt på daginstitutioner. Heraf er der ca. 2 pct., der kræver særlig hjælp og tilsyn på grund af handicap, og som det er en fælles opgave for samfundet at hjælpe, men det er åbenbart en torn i øjet på socialisterne, at kun 20 pct. af vore børn er tvangsindlagt til at gennemløbe daginstitutionerne, hvor der er mulighed for at ensrette børnene til en ganske bestemt samfundsopfattelse. Dette kommer klart til udtryk, når man læser pædagogernes krav til samfundet: pædagogerne må have kendskab til børnenes udvikling, også uden for daginstitutionerne, altså hjemme og i skolen. Opdragelse af barnet hjemme, i skolen og på daginstitutionerne skal koordineres. Institutionen skal fastholdes som pædagogisk miljø, så det kan udvikle barnet socialistisk følelsesmæssigt og intellektuelt. Institutionen skal være et naturligt led i det sociale miljø og drage miljøet ind i institutionen for at åbne dørene for forældrene, søskende, bedsteførelde, andre sociale medarbejdere og myndigheder, dog ikke kongehuset. Ved ansættelse af nye medarbejdere på en daginstitution lægges der først og fremmest vægt på, at den nye medarbejder har samme holdning som de ansatte — andre steder kalder man det Berufsverbot.

Det er kun forundt ca. 20 pct. af vore børn at blive opdraget efter sådanne ret-

[Maisted.]

ningslinjer; resten må affinde sig med at blive opdraget af hjemmepassere. Disse hjemmepassere opdrager 80 pct. af vore børn uden at have den ringeste idé om normeringer, lørdagsfrihed og forkortet arbejdstid, men de har en pligt over for de institutionsansatte: de skal betale nogle høje skatter til dækning af institutionsansattes lønninger og institutionsbyggeriet. Det er måske derfor, pædagogerne anser hjemmepassere for ikke at være rigtig velforvarede og ganske ude af stand til at passe deres egne børn. Kun i nødstilfælde, når barnet er sygt og derfor ikke må få adgang til daginstitutionerne, accepterer pædagogerne hjemmepassere som en uundgåelig nødforanstaltning.

Man kunne få den opfattelse, at det var de dårligt stillede, der havde den højeste dækningsgrad ved daginstitutionerne, men nej, det er husstandsindkomster på ca. 100.000 kr., der har den højeste dækningsgrad; man fristes til at tro, at de fleste pædagoger har deres børn med på arbejde.

Befolkningen må jo tro, at der er sket en katastrofe, når de hører om denne forespørgsel. De faktiske forhold er, at folketinget har bedt pædagogerne holde fri om lørdagen, hvilket de i vid udstrækning gjorde i forvejen. Derefter bad man pædagogerne overholde det normerede timeantal. Administrationsudgifterne skal nedsættes til 4 pct. af de samlede udgifter, og vikarudgifterne skal bringes ned på et for socialministeren mere rimeligt niveau. Disse moderate krav medfører en omrokering af de ansatte, således at der bliver sat en stopper for nyanstillinger inden for området.

Det er selvfølgelig en bremseklods på den udvikling, hvor vi alle bliver offentligt ansatte, og det skal medføre en proteststorm fra tilhængere af et statsstyret samfund. Disse ændringer medfører besparelser på denne gren af den offentlige sektor, og forhåbentlig medfører de, at vi ophører med at fejlluddanne flere mennesker til statsautoriserede børnepassere, og forhåbentlig ophører kommunerne med at opføre nye daginstitutioner. De økonomiske iagttagelser, VS har foretaget om socialministeriets manglende evne til at regne rigtigt, er jo en offentlig hemmelighed.

Arbejdsløsheden har allerede sat sine spor

på daginstitutionsområdet, hvorfor kommunerne har ført en bedre kontrol med personalet, således at lønudgifterne er faldende. Dette er allerede konstateret i de svar, finansudvalget har fået på spørgsmål om udgifter til ejendomsudgifter, lønudgifter og andre udgifter. Ejendomsudgifterne er naturligt nok stigende, mens lønningerne og andre udgifter er faldende. I nogle besvarelser går man ud fra gennemsnitsudgifter pr. normeret plads, og i andre besvarelser går man ud fra gennemsnitsudgifter baseret på opregnede budgetter for 1975-76. Det er klart, at det giver vanskeligheder med at få en fornuftig oversigt over, hvad det reelt drejer sig om.

Kommunerne kan selvfølgelig ikke ansætte personale i daginstitutionerne efter de maksimale normeringer efter den 1. april 1976. Udgifterne til personale må rette sig efter det antal børn, der faktisk kommer i daginstitutionerne. De økonomiske forhold må være afgørende for udnyttelsen af daginstitutionerne efter den 1. april 1976. Efter alt at dømme vil denne permanente arbejdsløshed føre til et faldende antal børn i daginstitutionerne, og kommunerne må påse, at normeringerne følger børneantallet i institutionerne og ikke, hvor mange børn der kunne være anbragt.

I de senere år har belægningen på daginstitutionerne været langt under det normerede, mens antallet af ansatte har fulgt normeringerne. Det er en grov udnyttelse af skatteydermidler. Hvis der skal tales om økonomiske konsekvenser i denne sag, må det ske ud fra skatteydernes synspunkt. Vi kan her begynde at sanere en gren af den offentlige sektor, således at skatteyderne får lov til at beholde lidt flere af deres penge til eget forbrug. Det er ikke uden grund, at en fagforeningsleder er træt af den underminering, det offentlige udøver over for den danske arbejder og hans arbejdsplads. Vi har hørt metalarbejdernes formand fortælle, at arbejdsgiverne over en 3-årig periode har måttet betale 60 pct. mere i løn. I samme periode har metalarbejderne kun fået en reallønsfremgang på 3 pct. De resterende 57 pct. er gået til inflation og skatter. Vi har oplevet, at arbejdspladser måtte lukke, fordi omkostningsniveauet er for højt, og vi vil i den kommende tid se endnu flere arbejdspladser blive lukket.

[Maisted.]

Den arbejdende befolkning kan ikke mere se til, at de offentligt ansatte stjæler den lønfremgang, de får, fordi produktiviteten øges i det private erhvervsliv. Den opskruning af det offentlige forbrug, vi har været vidne til i de senere år, må stoppe nu. Nogle procenter af de 57, som metalarbejderen måtte give afkald på, er bl. a. gået til højere lønninger til ansatte i daginstitutionerne, højere lønninger, end metalarbejderen er i stand til at tjene.

Det er derfor helt urimeligt, at denne forespørgsel drejer sig om en udvidelse af daginstitutionerne. I stedet burde den have drejet sig om en offentlig afvikling af disse statsdrevne institutioner til fordel for privatdrevne, der bedre kan indstille sig på livets barske vilkår, når alle uden for den offentlige sektor bliver ramt af økonomisk depression og arbejdsløshed. Det er kendsgerninger af den anførte art, der gør, at de partier, der rejser forespørgsler af denne art, ikke får tilslutning fra den produktive del af befolkningen.

Grethe Philip (RV):

Besparelserne på daginstitutionerne har lært os meget. En del af den viden, vi har fået, har en bitter smag. Det har vist os, hvor vanskeligt det er at foretage den slags besparelser, når det foregår omkring et valg i utide, når det foregår uden den fornødne forudgående planlægning og uden den fornødne politiske drøftelse her i folketinget. Det har også vist os, hvor vanskeligt det er at komme ud til befolkningen og bringe den forståelse for, både hvad der er hensigten med besparelserne, og hvilke konsekvenser de får. F. eks. mener jeg ikke, det er lykkedes os at forklare, at der, samtidig med at der sker besparelser på de enkelte institutioner, stadig oprettes nye institutioner, og at et større antal børn får mulighed for at udnytte daginstitutionerne. Jeg må også med beklagelse konstatere, at dele af pressen har svigtet. Nogle af dem har enten ikke villet eller ikke evnet at bringe korrekte oplysninger.

Organisationerne er jo et helt kapitel for sig. Venstreorienterede grupper har vist en total mangel på forståelse for, at der også på daginstitutionsområdet skal økonomiseres med ressourcerne og stadig skal foretages

omlægninger. Men samtidig med at jeg siger det, vil jeg også gerne sætte en tyk streg under, at det for en meget stor del af medarbejderstaben gælder, at det er en dygtigt arbejdende gruppe, for nogles vedkommende kan man vel sige, at de næsten slider sig op i det daglige arbejde i forsøg på at leve op til høje idealer og til store sociale arbejdsbyrder, og jeg tager derfor meget skarp afstand fra den ofte helt unuancerede hetz, der har været ført mod småbørnspædagogerne som gruppe.

Jeg vil også gerne her bringe en kompliment til formanden for BUPL, fru Gertrud Berg, der har forstået, at man ikke i en forhandlingssituation opnår fordele ved ulovlig arbejdsnedlæggelse, og at folketinget ikke lader sig presse til indrømmelser under trusler, men at den politiske reaktion tværtimod er, at vigtige ændringer til fordel for daginstitutionerne, til fordel for børnene, enten bliver helt hindret eller i hvert tilfælde bliver betydelig sinket.

Men vi har også draget og kan drage en anden vigtig lære, som jeg tror vil få positiv betydning i det saglige arbejde fremover. Jeg mener, at det for mange af os i endnu større grad end hidtil er kommet til at stå klart, at daginstitutioner nok kan opdeles i nogle forskellige grupper, formelt vuggestuer, børnehaver, fritidshjem osv., men at de inden for hver gruppe er overordentlig forskellige, at de arbejder under meget forskellige ydre vilkår, og at de arbejder med et meget forskelligt børne Klientel, at nogle af institutionerne har mange hæmmede, utilpassede børn, og at nogle institutioner har mange børn, som skal være overordentlig mange timer i institutionen, og som har behov for en særlig pædagogisk og psykologisk indsats fra personalets side. Det er jo det, som gør, at generelle bestemmelser om normeringer for både det uddannede og det ikke-uddannede personale, sådan som vi har haft dem nu og fastlagt dem efter en streg, der er slået hen lige over alle institutioner, ikke kommer til at fungere, som de skal, ikke kan stå alene. Vi har brug for dispensationer, vi har brug for igennem disse dispensationer at indrette forholdene efter den enkelte institutions behov.

Der har efter den aftale, som er blevet sluttet imellem en række partier her i folketinget, været meget snævre grænser for,

[Grethe Philip.]

hvor store dispensationer der kunne gives, når man skulle være helt sikker på at kunne overholde aftalen om besparelser både i penge og i personale. Jeg synes, det ret hurtigt er kommet frem, at grænsen for dispensation har ligget alt for snævert, og at der virkelig rundt omkring i landet og i institutionerne har været overordentlig store problemer, som var utilsigtede, og jeg har da også rejst dette problem ved forskellige lejligheder, også her i selve folketinget under min tale ved første behandling af finanslovsforslaget.

Nu er der åbnet mulighed for yderligere dispensationer, der skal administreres af kommunerne inden for en bestemt rådighedssum; jeg kan her henføre til det, der tidligere under debatten er sagt af socialminister Eva Gredal.

Jeg vil gerne sige, at vi i det radikale venstre er ganske enige i det, der nu er besluttet om, at der kan gives dispensationer i større omfang end tidligere. Vi mener som sagt, der er behov for det, men det sker under nogle ganske bestemte forudsætninger: selve forliget og dets bestemmelser om besparelser i visse beløb og et vist antal personale må holdes til punkt og prikke, og det er regeringen, der har ansvaret for, at forliget holdes, også efter den administrative omlægning, der nu skal ske.

Det er også for os en forudsætning, at det, der nu her skal gå i gang, gennemforhandles med kommunerne, før man foretager sig noget fra regeringens side. Det kan ikke være rimeligt, at vi herinde foretager os noget, som set fra en kommunal synsvinkel virker urimeligt. Men jeg føler mig overbevist om, at presset i nogle af kommunerne for at få dispensationer er så stort, at man vil kunne komme frem til forståelse med kommunerne efter de retningslinjer, vi netop har drøftet, og som socialministeren har forelagt.

Om et års tid bliver det kommunerne, der helt selv skal stå for administrationen af børneinstitutionerne efter den nye sociale bistandslov, og mig bekendt er man i mange kommuner allerede i fuld gang med grundige undersøgelser over de enkelte institutions behov med henblik på en senere normering og en varieret normering efter behovet. Jeg ved også, at mange af disse overve-

jelser og denne planlægning foregår i et nært samarbejde med både forældre og pædagoger; det er en af de virkelig værdifulde ting, vi har fået ud af disse drøftelser omkring besparelserne. Jeg stiller store forventninger til dette samarbejde; jeg tror, at man derved både vil få bedre styr på og bedre kontrol med hele udviklingen på en hensigtsmæssig måde.

Men det, jeg først og fremmest glæder mig over, er, at der dermed er sat en lokal debat i gang om hele spørgsmålet om, hvordan vi skal indrette os for at give vore småbørn både en tryk tilværelse og gode udviklingsmuligheder.

Gerda Møller (KF):

I slutningen af sit indlæg var hr. Steen Folke inde på den hetz, der fra visse sider er ført imod børne- og fritidspædagogerne. Jeg vil gerne i den anledning sige, at det konservative folkeparti aldrig har rettet angreb mod pædagogerne som helhed. Når vi har rettet et angreb, har det været mod pædagoger ved visse institutioner, jeg behøver bare at nævne én af de institutioner, nemlig Hudegården. Vi ved udmærket, at der findes en mængde fornuftige pædagoger rundt omkring, men desværre er det jo ikke dem, der fører sig frem i debatten, og derfor er vi ikke helt så trygge ved alle pædagogerne, som hr. Steen Folke gav udtryk for at være her fra talerstolen. Tværtimod har vi nu snart gennem et par år været vidne til, hvorledes en velformuleret og uhyre politisk aktiv gruppe af pædagoger har gjort, hvad de kunne for at give et fordrejet billede af, hvorledes besparelserne inden for børneinstitutionsovrådet vil virke, og visse politikere har jo haft travlt med i samme periode — og debatten i dag er jo et udslag heraf — at fiske i rørt vand.

Vi har hørt, og det hørte vi også lidt af i dag, at nu blev det nødvendigt at passe børnene ved hjælp af schæferhunde eller at sende 16 børnehavebørn ud i Københavns trafik ledsaget kun af én eneste voksen, eller at vi nu var på vej hen imod afsyrliggende tilstande. Vi har været vidne til en pression fra et vist hold, der spiller ganske bevidst på følelserne fremfor på realiteterne, og desværre er der visse forældregrupper, der har ladet sig rive med uden at forstå, at de dermed er blevet brugt i pædagogernes spil. De

[Gerda Møller.]

har ikke kunnet se, at hensigten med den debat, som pædagogerne ustandselig har holdt varm, i højere grad har drejet sig om pædagogernes og ikke om børnenes ve og vel. Nu har pædagogerne jo nok heller ikke fortalt dem, at der til grund for de nye normeringsregler lå nogle forudgående grundige analyser af arbejdsforholdene i de forskellige daginstitutioner, nedfældet i en diger betænkning på næsten 400 sider, analyser, der viste, at mange institutioner igennem lang tid har kørt med overbemanding, fordi der reelt ikke var noget behov for lørdagsåbning; man holdt åben alligevel med 1 à 2 børns fremmøde, men med normal bemanding. Der var et meget lavt fremmøde i formiddagstimerne i fritidshjemmene. Personalet brugte 6-7 timer ugentlig til mødevirksomhed, til konferencer og til at læse faglige tidsskrifter i, lederne indgik ikke i den skemalagte arbejdstid, og personalets arbejdstid blev ikke fuldt udnyttet, bare for at tage nogle af undersøgelsens resultater.

Men det er altså på baggrund af denne analyse, at et af socialministeren nedsat udvalg kom frem til, hvor store nedskæringer der skulle ske, for at der kunne være overensstemmelse imellem bemandingen og de faktiske forhold på de enkelte institutioner. Reelt drejer det sig altså blot om at komme væk fra den overbemanding, som man havde vænnet sig til, og som selvfølgelig har været meget behagelig for personalet, men som vi blot ikke har råd til i de økonomisk vanskelige tider, som landet befinder sig i. Det erkendes jo åbent fra alle sider, at det offentliges forbrug af økonomiske ressourcer og arbejdskraft ikke fortsat kan vokse, og at vi simpelt hen ikke fuldt ud kan leve op til de forventninger eller krav, som man fra visse dele af befolkningen stiller til den sociale og sundhedsmæssige service. Vi ved, at serviceniveauet og standarden i daginstitutionerne er steget og steget i de senere år. Derfor er udgifterne naturligvis også steget, og hvis ikke staten havde grebet ind, ville drifts- og lønudgifterne have fortsat med at stige helt urimeligt.

Det er uden for al tvivl, at personaleudgifterne har haft deres store andel i denne stigning, og at det derfor er her, der også må spares. Det er klart, at der skal være uddannede pædagoger i institutionerne, men jeg

tror nok, at mange med mig ikke kan forstå, at der ikke sammen med pædagogerne også kan bruges mennesker uden egentlig pædagogisk uddannelse, men folk med stor lyst og evner til også at have med børn at gøre. Jeg har tidligere under en anden undervisningsminister, men i hvert fald en socialdemokratisk undervisningsminister, rejst dette spørgsmål og også fra den pågældende minister fået medhold i, at man udmærket kunne instituere en kortere uddannelse for sådanne pædagoger. Mange mødre, der er blevet fri for børnene og gerne vil have en beskæftigelse, kunne jo gå ind i dette arbejde. Og hvorfor ikke skæve til de forsøg, som man er i færd med i USA, med at lade raske pensionister overtage en del af børnepasningen i børnehaver og vuggestuer? Det har vist sig at være til glæde både for børn og ældre: pensionisterne får nyt indhold i deres tilværelse, og børnene betragter de ældre som en slags ekstra bedsteforældre. Når man betænker, hvor lidet tilfredsstillende for det enkelte menneske mange af vore sociale foranstaltninger er, i hvert fald i forhold til de enorme omkostninger, der er forbundet med dem, var der måske her ideen til et virkelig socialt eksperiment, der måske kunne bringe nye perspektiver ind i debatten om børn og ældre og deres tilværelse i det moderne samfund.

Hr. Steen Folke var inde på, at han ville hale tallene frem fra korridorerne. Ja, jeg vil også godt beskæftige mig bare en lille smule med tal. Tal kan jo bruges til så meget, men nu har vi jo fået nogle helt klare tal for ganske nylig fra Danmarks Statistik om børnene og personaleantallet i institutionerne. De viser, at vi har et sted mellem 36.000 og 37.000 ansatte i dag, svarende til godt 27.000 fuldtidsansatte. Efter de beregninger, jeg har fået foretaget, viser det sig, at der er et langt større personaleforbrug i forhold til børnetallet, end debatten også her i dag fra visse sider tyder på. For de enkelte institutioner er der på vuggestuerne ansat godt 1 fuldtidsuddannet for hver 3 normerede pladser. I børnehaverne 1 for hver 6 og i fritidshjemmene 1 for hver 8 normerede pladser. Da vi jo for nylig har fået konstateret, at det faktiske fremmøde af børn ligger betydelig lavere end antallet af normerede pladser, er personaleantallet i forhold til

[Gerda Møller.]

antallet af faktisk tilstedeværende børn betydelig større.

På den baggrund er der for mig ingen tvivl om, at politikerne bør stå fast i denne sag. Nu har vi jo desværre hørt om det forlig, der er indgået i går, så det er for sent at komme med denne advarsel, men jeg synes alligevel, jeg vil have lov til at sige det. For enhver fornuftig skatteborger er det da helt uforståeligt, at man, samtidig med at man har de største besværligheder med at finde frem til de nødvendige besparelser, omgående absolut skal bruge den ekstra besparelse, som man nu har fået på dette område, fordi man er begyndt at føre en fornuftig personalepolitik. Bevares, der kan da være nogle frynser — som vi siger her i det politiske sprog — som skal rettes ud, hvis forholdene er helt og aldeles urimelige, men absolut at føle sig forpligtet til at bruge de ekstra sparede penge forstår vi altså ikke at man skulle være.

Som det også er sagt, er det fra 1. april kommunerne, der selv skal bestemme standard og normer, og derved bliver der mulighed for en tilpasning af daginstitutionernes åbningstider og personale i forhold til det lokale behov, samtidig med at der vil kunne spares nogle penge på afskaffelsen af administrationen imellem kommune og amt. Det er muligt, at der hermed kan blive tale om et lidt forskelligt serviceniveau i de enkelte kommuner, fordi nogle kommuners borgere foretrækker et mere beskedent serviceniveau end andre mod til gengæld at komme af med nogle færre kroner i skat.

Hvis det kan blive begyndelsen til, at krævementaliteten i den danske befolkning skubbes lidt mere i baggrunden, end det hidtil har været tilfældet, i hvert fald når det har drejet sig om, at det er det offentlige, der skal betale, tror jeg, at vi kan komme i gang med den eneste politik, der på lang sigt kan skabe bedre beskæftigelse i samfundet, nemlig en støttelettelsespolitik gennem besparelser på det offentlige område.

I øvrigt skulle man efter den debat, som børnepædagogerne har ført sig så kraftigt frem i, tro, at daginstitutionerne er det eneste saliggørende sted for et barn at befinde sig. Man glemmer helt, at der også er noget, der hedder forældre, som ønsker, at det først

og fremmest er dem, der har ansvaret for deres børns opdragelse og trivsel, og som i hvert fald også selv ønsker at bestemme, hvilke påvirkninger deres børn skal udsættes for. De føler sig bestemt ikke i overensstemmelse med de pædagoger, der mener, at de er bedre til at tage vare på børnene, end forældrene selv er.

Derfor ville det også være ønskeligt, om vi gennem vort skattesystem kunne nå frem til at give forældre med børn en virkelig valgfrihed med hensyn til, om de ønsker at gå ud i en arbejdsituation og lade det offentlige tage sig af deres børn, eller om de kan få råd til at blive hjemme og dermed selv få muligheden for at præge deres barns udvikling og stimulere det på den måde, som de nu synes er det bedste. Hvor god en daginstitution end kan være, så er og bliver den kun et surrogat for det barn, der er nødt til at være der en hel dag.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal starte med at takke venstresocialisterne, fordi de har taget initiativ til at rejse denne debat her i dag. Som jeg sagde forleden under anden behandling af finanslovsforslaget, har det været meget svært at få en grundig drøftelse om disse ting i folketingets socialudvalg, fordi vi har fået ting forelagt som et fait accompli og forhandlingerne er foregået uden for socialudvalget.

Nu kan vi i dag forstå på socialministeren, at de forhandlinger, som er foregået, er afsluttet, og jeg håber, vi får en endnu mere præcis redegørelse for, hvor meget man så nu vil komme til at spare på daginstitutionsområdet, og hvor mange fyrede pædagoger og medarbejdere det så nu vil komme til at betyde. Det synes jeg er vigtigt.

Der er blevet sagt forskellige ord her i debatten om pædagoger. Jeg vil gerne tale om nogle andre grupper i første omgang. Vi har vel ikke, i hvert fald ikke i min tid, fået så mange protestskrivelser over den politik, folketinget har ført, som vi har fået i forbindelse med de nedskæringer, der er blevet foreslået og foretaget på daginstitutionerne, en strøm af protestskrivelser ikke fra pædagogerne, men fra forældre til børn i daginstitutioner. Blandt disse protestskrivelser er der mange meget kvalificerede, helt nøje beskrivelser af, hvordan arbejdet vil blive forringet, når de nye normeringer for alvor

[Ebba Strange.]

træder i kraft den 1. april. Når jeg siger, de er kvalificerede, er det, fordi de nedskæringer, der skulle træde i kraft den 1. april, jo mange steder allerede er trådt i kraft, fordi der har været ansættelsesstop.

Desuden har vi modtaget en opgørelse fra 22 kommuner, der beskriver, hvorledes nedskæringerne vil ramme institutionernes arbejde med børnene i disse kommuner. Jeg har tidligere kritiseret socialministeriet for den måde, man har konkluderet disse rapporter på, og det vil jeg gøre igen. Når jeg læser rapporterne, ser jeg det sådan, at alle rapporterne på én nær er enige om, at nedskæringerne vil betyde en alvorlig forringelse af det pædagogiske arbejde i institutionerne. Især vuggestuerne, de integrerede institutioner og de små børnehaver vil blive ramt så hårdt, at adskillige bestyrelser for selvejende institutioner overvejer at nedlægge institutionerne pr. 1. april. Det viser sig nemlig, at personalereduktionen i disse institutioner ikke bliver på 9,3 pct., som nogle oprindeligt har troet, men at de kommer til at ligge på mellem 10 og 40 pct. i nogle institutioner. Gennemsnitlig på 11 pct. for pædagogerne og 20 pct. for de andre medarbejdere.

Så kan man spørge sig selv, hvordan det kan gå til, og det er jo det, de borgerlige partier også har brugt en masse tid på: hvad er det for en personaleansættelse, der har fundet sted, siden socialstyrelsen kan regne så fundamentalt galt, at det, når de bliver bedt om at lave nedskæringer på 9,3 pct., bliver til nedskæringer på mellem 10 og 40 pct.? Det hænger sammen med en erkendelse af, at det især for de alleryngste børn i vores institutioner er den nære omsorg, den nære kontakt mellem de voksne og børnene, der er af helt afgørende betydning for børnenes udvikling. Det er vigtigt med en nær kontakt, for at børnene skal lære at blive selvstændige, få udviklet deres evner på de forskellige områder, hvor institutionerne, hvor forældrene ønsker der skal ske en hjælp til udvikling.

Det har været vanskeligt i de gammeldags vuggestuer. Når jeg gik på vuggestuer for en 10-15 år siden, var der ikke megen tid til individuel kontakt med børnene. Der er ikke i de 10-15 år sket en forøgelse af det normerede pædagogisk uddannede personale, men

fordi vi mente, vi havde råd, er der blevet lejlighed til at ansætte køkkenhjælp, rengøringshjælp, havemænd, vinduespuksere og andre, således at de, der er ansat som uuddannede i disse institutioner, i højere grad har kunnet udføre pædagogisk arbejde, gå pædagogerne til hånd og hjælpe børnene med deres udvikling. Det er alle disse mennesker, der nu bliver fyret. Og så skal de pædagogiske medhjælpere altså igen i gang med at pudse vinduer, vaske op, gøre rent og gøre badeværelser rene, og så fyrer vi altså de lavestlønnede: havemændene, rengøringskonerne, økonomaerne og de andre, og det går ud over vores børn.

Det er også blevet nævnt fra fru Gerda Møllers side, at mennesker både i og uden for denne sal har benyttet lejligheden til at køre diskussionen ind i en hetz mod en gruppe medborgere, der uden fordægtige motiver, men fordi de mente, at samfundet havde brug for dem, og fordi de mente, at det måske var et interessant erhverv, og fordi det var en billig uddannelse, har valgt et erhverv som pædagoger. Indtil 1973 blev det faktisk anset for at være et hæderligt erhverv. Nu, efter at hetzen er sat ind, afventer man altid spændt reaktionen hos sin spørger, når man bliver spurgt: hvad laver du egentlig i dit private liv? Og så registrerer man reaktionen, når man svarer: jeg er faktisk børnehavepædagog. Den er meget tit negativ.

Fru Gerda Møller siger, det ikke er en almindelig hetz mod pædagoger. Det kan da godt være, det ikke er det fra fru Gerda Møllers side, men den er blevet anvendt som sådan, den er blevet anvendt til at skyde en hel gruppe medborgere, en hel erhvervsgruppe, dårlige motiver i skoene, og jeg kunne godt lide at vide, hvilken anden gruppe medborgere i dette land der ville bryde sig om at få den slags uhæderlige motiver skudt i skoene. Reaktionen er sådan noget med: nå, så er du altså en af den slags samfundsnassere. Jeg kunne ønske, at flere af de mennesker, der sidder i denne sal, havde haft lejlighed til at tilbringe ikke en halv dag, men en måned i en daginstitution med 20 småbørn omkring sig, og det skulle helst være om vinteren, for når man sidder på legepladsen om sommeren, ser det ud, som om det er et meget let job.

Imidlertid er rapporterne fra bestyrelser,

[Ebba Strange.]

forældre og kommuner ikke udarbejdet af rabiate pædagoger, men af helt almindelige mennesker i dette land, der ofte i en menneskealder har arbejdet på at forbedre vilkårene for de børn, der vokser op i dette samfund. Det er gjort uden en øres for tjeneste; det være også sagt til personer i denne sal, der har en opfattelse af, at mennesker faktisk kun handler ud fra profitmotiver.

Hvor stort et indtryk har så disse rapporter gjort? Skal jeg vurdere efter nogle af udtalelserne i dag, må jeg konkludere, at man stadig væk heller ikke tror på de lægerapporter, vi fik på Marienborg; man tror stadig væk, at de mennesker politiserer. Man vil på en eller anden måde ikke forstå, at der kan ligge et hæderligt motiv bagved, der har noget at gøre med, at man ønsker at skabe bedre vilkår for børnene i dette samfund. Det er et vanskeligt samfund at vokse op i for småbørn: trafikken er forøget, bykoncentrationerne er forøget, påvirkningerne fra alle mulige massemedier er forøget, det er svært at være barn, det er svært at være forældre. Forældrene er i en presset arbejdsmæssig situation. Denne presede arbejdsmæssige situation smitter af på familielivet derhjemme. Forældrene synes, det er svært at opdrage børn i dette land, forældrene oplever, at de har brug for den støtte, som en god daginstitution kan give til deres opdragelse. Når jeg hører fru Gerda Møller sige, at pædagogerne vil tage børnene fra hjemmet; må jeg slå fast, at jeg aldrig nogen sinde har hørt en pædagog, der ikke sagde, at opdragelsen i daginstitutionerne skal foregå i samarbejde med hjemmene. Vi vil ikke erstatte børnenes hjem, vi vil give dem den støtte, som masser af hjem oplever de har brug for, og i et samarbejde vil vi prøve at skabe gode vilkår for børnene.

Nu sidst har en gruppe forældre oven i købet rejst sagen for ombudsmanden, og det bliver interessant at se, hvad ombudsmanden svarer.

Jeg er stadig væk chokeret over, at socialministeren, der faktisk var imod de besparelser, der blev vedtaget ved finansforslagsafstemningerne i fjor, selv efter modtagelsen af kommunerapporterne konkluderer, at hun anser grundnormeringerne for forsvarlige. Jeg er chokeret, for det er ikke i over-

ensstemmelse med de rapporter, vi får ind, socialminister. Jeg er klar over, der er brug for dispensationer, og jeg er glad for, at man har udvidet dispensationsordningen til også at omfatte dispensationer for adfærdsvanskelige og handicappede børn — det har ikke tidligere været tilfældet. Men det er stadig væk grundnormeringerne, der ikke er forsvarlige, og derfor er vi ikke færdige med diskussionen med det forlig, der er indgået her i går. Jeg vil tillade mig at citere fra en af kommunerapporterne, det er min egen hjemkommune, Århus kommune, der skriver:

„De rent pasningsmæssige funktioner vil fortsat stort set kunne tilgodeses. Hertil kommer alt efter en prioritering, at en del af aktiviteterne, som går på barnets udvikling og opdragelse, også vil kunne tilgodeses en del. For atypiske institutioners og vuggestuernes vedkommende er der dog ikke normeret tilstrækkeligt personale til at opfylde de rent pasningsmæssige forpligtelser.“

Så har man altså sprunget let hen over, at vi ved, at børnene har brug for udviklende aktiviteter ved siden af de pasningsmæssige forhold. Århus kommune fortsætter:

„Tilbage står, at det er kommunens opfattelse, at en meget væsentlig del af disse aktiviteter ikke vil kunne indgå som et naturligt led i det daglige arbejde, hvilket igen på længere sigt medfører alvorlige konsekvenser for daginstitutionernes forebyggende virksomhed.“

Det har ikke noget med dispensationer at gøre, det har noget med grundnormeringer at gøre.

Nu kan man naturligvis indvende, at forældre ligesom personale er interessegrupper, der meler deres egen kage og siger: vi vil gøre det så godt som muligt for vores egne børn, og så er vi i øvrigt ligeglade med de andre børn. Det kan man ikke skyde kommunerne i skoene, for de skal stå til regnskab over for deres skatteborgere, lige så vel som folketinget skal.

Jeg mener, det er dette høje ting, der handler uansvarligt, fordi man gennemfører nedskæringer, uden at man har haft en grundig planlægning af hele dette område, uden at man har drøftet, hvad det egentlig er, vi vil med vores børn i dette land.

Seierup-rapporten er flere gange blevet

[Ebba Strange.]

trukket frem i debatten i dag. Den er blevet citeret for noget, den siger, men der er meget, den ikke er blevet citeret for. Jeg vil gerne citere den for et par ting, som jeg finder lige så væsentlige som, at fremmødeprocenten er under 100. Hvor i alverden har vi en skole eller en institution, hvor fremmødeprocenten er 100? Alle kan dog vel blive syge, der opstår oven i købet epidemier, og jeg ved, at man bl. a. målte fremmødeprocenten en uge i december måned.

Af børnene i institutionerne er 24 pct. af vuggestuebørnene børn af enlige mødre, 42 pct. af fritidshjemsbørnene. 95 pct. af vuggestuebørnene har to udearbejdende forældre, 87 pct. af fritidshjemsbørnene. 14 pct. af børnene i vuggestuerne er henvist fra særforsoresinstitutioner eller handicaporganisationer, 19 pct. af fritidshjemsbørnene. Det er et ret belastet klientel, man har, og vi ved — det har vi altid vidst, også før Seierup-rapporten kom — at der er færre børn i fritidshjemmene om formiddagen, end der er om eftermiddagen, og det er klart, for de går i skole, men vi ved også, at fritidshjems-pædagogerne har brugt ca. 15 timer om ugen til at forhandle med de myndigheder, der i særlig grad har været i forbindelse med deres børn, skolepsykologer, socialkontorer og taleinstitutter, fordi det ikke er de mindst belastede børn, der findes på Danmarks fritidshjem og i Danmarks vuggestuer.

Arbejdet skal fortsættes, selv om dette folketing i dag nedstemmer VS' dagsorden, som vi naturligvis kan tilslutte os. Vi er ikke færdige med diskussionen om, hvad det er, vi vil med vores børn.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.02.

Mødet genoptaget kl. 13.15.

Forhandlingen genoptages.

Jens Møller (KrF):

Når man sidder her og hører på talerne fra de forskellige partier, kan man godt

somme tider føle sig en lille smule misundelig på yderpartierne på begge fløje. De har det jo egentlig nemt. De kan tage fat på den ene side af et problem og lukke øjnene for den anden side og så bare køre frem med alle deres argumenter. Men et problem har jo nu altid mindst to sider, for hvis ikke det havde det, var det ikke noget problem.

I kristeligt folkeparti ville vi meget gerne være med til at yde flere penge til børneinstitutionerne for på den måde at give bedre forhold for børnene. Men vi ville også gerne være med til at give flere penge til døgninstitutionerne, til hospitalerne, til åndssvageforsorgen, til fængselsvæsenet osv., osv. Desuden ville vi også gerne være med til at bevilge penge til større børnetilskud, til større folkepensioner, til større invalidepensioner, til mere u-landshjælp osv., osv.

Men kendsgerningerne er jo nu engang, at hvis vi fulgte vores ønske på alle disse områder, ville der meget hurtigt ske det, at skatterne ville stige, stige op imod de 100 pct., og derved ville vi ganske simpelt ødelægge vores samfund, ødelægge det erhvervsliv, der frembringer de værdier, vi alle sammen skal leve af. Derfor ville vi også få en arbejdsløshed, der nærmede sig de 100 pct. Dette er kendsgerninger, ubehagelige kendsgerninger, men kendsgerninger er nu engang nogle hårde krabater.

Derfor må spørgsmålet altid være en afvejning, der finder en rimelig fordeling af midlerne, der er til rådighed, blandt de forskellige områder. Ingen kan få alt, hvad de kunne ønske sig, og vi kan heller ikke på noget område være med til at bevilge alt det, vi helst ville bevilge.

I dette specielle tilfælde mener vi i kristeligt folkeparti, at det forlig, der foreligger, giver børneinstitutionerne, hvad der er rimeligt, ikke hvad de kunne ønske sig, ikke hvad vi kunne ønske at give dem, men hvad der er rimeligt under hensyntagen til de forhåndenværende ressourcer og under hensyntagen til de andre områders lige så store og lige så rimelige krav.

Hanne Reintoft (DKP):

Vi vil også gerne udtrykke vores anerkendelse af, at debatten i dag er kommet, for der har været alt for megen fortidelse, for megen forhandling i krogene, for mange trusler over for pædagogerne og først og

[Hanne Reintoft.]

fremmest katastrofalt og afslørende mange fejlregninger i hele denne sag.

Hverken regeringen, socialministeriet eller socialstyrelsen er kommet fra disse beregninger på en måde, som vort samfund kan være bekendt, og jeg mener efterhånden, vi har fået så mange fejlregninger, også i en tidligere sag med åndssvageforsorgen, at der efterhånden må skrives ind, så man ikke skal arbejde ud fra forkerte grundlag længere.

De ivrigste tilhængere af vores form for demokrati fremhæver jo altid, at argumentet og debatten om argumentet skulle være det fornemste ved folkestyret. Jeg tror sjældent, vi har set en sag, hvor vægtige argumenter er fejlet af bordet og mistænkeliggjort som i daginstitutionsspørgsmålet. Hverken eksperternes, pædagogernes og deres organisations eller hele befolkningens reaktion er overhovedet blevet taget til efterretning.

Den tomme sal her i dag viser også ganske klart, hvordan man er ude af takt med befolkningens virkelige ønsker og behov. For er der noget, der bliver spurgt om på møderne, og når man færdes med offentlige transportmidler, er det unægtelig netop daginstitutionernes fremtid.

Netop et samfund med vores nuværende struktur må og skal tage børnenes problemer meget alvorligt. For det første har vi efterhånden en omfattende og positiv viden om førskolebarnets behov. Vi ved meget om behovet for socialt samvær og gruppeopdragelse, for forståelse og indsigt i naturen, for motorisk og sproglig optræning, den første indlæring osv.

Med vor tids boligformer og sociale samværsformer må det ligge ganske klart, at førskolebarnet ikke blot har behov for en daginstitution, men for en veludbygget, velnormeret daginstitution med højt uddannet personale, der formår at lægge pædagogiske programmer, der får børnene til at fungere så godt som overhovedet muligt. De kan blive støttet af den nødvendige forskning, og de bør og skal også støttes af de nødvendige socialmedicinske foranstaltninger, lægetilsyn og tandpleje.

Vi må se i øjnene, at højkonjunkturrens børnegeneration fik ganske særlige problemer. Kvinderne kom i meget stort antal i

arbejde, noget, vi anser for en udmærket ting, men de kom i arbejde under ringe vilkår og med et arbejdspress, der i Danmark er ganske enestående højt. Stress, nervesygdomme og nedslidning kender vi, og vi ved også, at de ting har belastet familielivet og forældrenes muligheder for at yde det inden for familiens rammer, som barnet har behov for.

Nu prøver man sådan lidt billigt bare at snakke om den hjemmearbejdende mor, men dér er det, ligesom vi slet ikke forstår historien og ser netop i disse årtier, at i det højt-individualiserede samfund har den hjemmearbejdende kvinde og barnet også deres ganske særlige problemstilling, fordi de befinder sig i en isolation, vi aldrig før har set. Barnet hos den hjemmearbejdende mor, f. eks. i vores store betonbyggeri, er tit henvist til en meget begrænset hverdag, en fantasifuldt legeplads, turen til fællesvaskeriet og supermarkedet. Det bliver en stereotyp tilværelse, der ikke imødekommer barnets behov og f. eks. slet ikke fremmer den meget vigtige tilegnelse af den abstrakte begrebsopfattelse, som vi ved er uhyre vigtig for senere indlæring og trivsel overhovedet.

Jeg indrømmer, at det er vanskeligt at diskutere noget sådant i et folketing, hvor bl. a. fremskridtspartiet og fru Gerda Møller prøver at trække debatten ned på et fuldstændig forfladiget og fordummet niveau. På den anden side er det jo det, det handler om for de mennesker, der har lidt indsigt i det, og vi vil i hvert fald for vores del ikke afstå fra at tage disse problemer dybt alvorligt.

Vi ser også resultatet af den manglende omsorg for vores børn i en stadig større gruppe mistilpassede børn, nogle med ganske voldsomme problemer. Når vi har tal på ca. 16 pct. risikobørn i førskolealderen og 20 pct. i skolen, skulle man synes, det var på tide, at et samfund viede børnenes opdragelse en ganske særlig opmærksomhed. Man skulle synes, det var på tide, vi fik kritik og diskussion af hidtidig indsats og derefter øget indsats for at rette fejl og mangler og imødekomme nogle af de krav, som pæagoger, videnskab og almindelig menneskelig erfaring efterhånden giver os mulighed for at opfylde.

Vores krav til daginstitutionsområdet vil derfor fortsat være: udbygning af institutio-

[Hanne Reintoft.]

nerne som tilbud til alle førskolebørn, forbedring af uddannelse og normering, forbedring af den forebyggende sundhedspleje, lægetilsyn og tandpleje. Vi ønsker sænkning af priserne med gratisprincippet for øje, og her vil vi også godt henvise til Danmarks Statistiks tal, der ganske klart viser, at det, som på alle andre områder i vores samfund, tit er de bedst stillede, der får brug også for daginstitutionstilbuddet, fordi de har råd til den forældrebetaling, der er den krævede andel af dette sociale og pædagogiske gode, som daginstitutionerne er.

Jeg vil gerne understrege, at vi slet ikke, jfr. det, hr. Jens Møller sagde, kan bøje os for snak om sparetider og krise. Vi lever jo i et rigt samfund, hvor der er råd til arbejdsgivertilskud, hvor profitterne i de private selskaber er mangedoblet bare i 1975, hvor banker og forsikringselskaber ligger med uhyre milliardbeløb i deres fonds. At der så ikke skulle være råd til omsorg for og pleje af vores børn, må vi afvise på det bestemteste, hvorfor vi også til finanslovens tredje behandling stiller ændringsforslag, ikke blot om lapperi, men om en bevilling på 300 mill. kr., der dels kan føre tingene tilbage til status quo, dels medvirke til at sænke forældrebetalingen i daginstitutionerne.

Jeg synes også, det er absolut nødvendigt, at regeringens nedsatte børnekommission beskæftiger sig med nogle af disse ting. Måske var det også noget for ligestillingsrådet. Men der er jo ikke meget ved kommissioner og råd osv., når man samtidig ved, at det selv fra socialdemokratiets side forsvares, at man forringer det grundlag, det pædagogiske og det sociale grundlag, som forbedringer for vores børn skulle have deres udgangspunkt i.

Med hensyn til hele proceduren omkring denne nedskæring på daginstitutionerne er jeg ganske enig med de forældre, der har klaget til ombudsmanden, der klart påviser, at beslutningen blev en anden og større end den, der forelå i finansudvalgets aktstykke den 22., og som man stemte om, da man forringede finansloven sidste år. Nu prøver man ligesom at pynte på det ved at sige, at man kommer med dispensationer. Dette er forligspartierne vel også kommet til, fordi de godt er klar over, at man ikke kan styre kommunerne, at stadig flere

kommuner nægter at være med i en så asocial politik. Jeg kan huske, at for nogle måneder siden truede socialministeren kommunerne meget voldsomt, hvis ikke de ville rette sig efter direktiverne. Det har man nok måttet opgive, fordi det jo er en massiv folkevilje, at vi ikke får forringet børnenes vilkår på den måde, man har tænkt sig.

Vi synes i høj grad også, at der skal være dispensationsmuligheder inden for daginstitutionsområdet. Vi synes, man skal kunne dispensere, når der er mange socialt svage børn, når der er handicappede børn, dårlige bygninger osv. Men jeg vil gerne understrege, at vi synes, dispensationsmulighederne skal være til stede som supplement til en forsvarlig og god normering, og efter vor mening kan den ikke være ringere end før april sidste år. Jeg vdrer mig over, at socialministeren overhovedet fremhæver vejledningen om arbejdstilrettelæggelsen i daginstitutionerne. Jeg har aldrig set magen til dokument. For den, der bare har den mindste indsigt i, hvad det vil sige at passe småbørn, er det fuldstændig naivt at tro, at man så kan købe ind og gå til læge, samtidig med at man ser efter 20 børn. Det må være embedsmænd, der aldrig har haft med børn at gøre, der har lavet det. Men i øvrigt er det også en uforskammet behandling af pædagogerne, at der sidder nogen ved et socialministerielt skrivebord og på absolut ukvalificeret måde finder ud af, hvordan pædagogerne skal lægge deres arbejde til rette.

Man har stædigt fastholdt, at der skulle fyres i alt 3.600 medarbejdere, både pædagoger og praktiske medhjælpere. Det svarer ikke til de 9,3 pct., der oprindeligt skulle fyres, dengang man ville have lørdagslukningen. Det bliver ca. 11 pct. for pædagogerne og 20 pct. for de praktiske medarbejdere.

Hvis vi nu ser på det aktstykke, der lå i finansudvalget, så ligger det ganske klart, at der i de 3.600 fyringer var indregnet en besparelse i 1975-76 som følge af almindelig aktivitetsnedgang og som følge af de besparelser, der var foretaget i en række kommuner på basis af Seierupudvalgets rapport. Man har påstået, at de var indregnet i de 3.600 fyringer, og det har aldrig passet. Hvis standarden skulle være den samme fra marts 1976 som i oktober 1973, skulle der have været ansat i alt 1.971 pædagoger og

[Hanne Reintoft.]

medhjælpere ekstra. Heri er endda ikke regnet arbejdstidsnedsættelsen, der jo i hele den sociale sektor har kostet 4,1 pct. af personaletimerne. Det betyder, at man allerede ved sidste finanslovsindgreb havde 835 heltidsansatte mindre, end hvis standarden skulle have været bevaret. Ud over de 835 havde kommunerne foretaget et par hundrede fyringer, specielt i nogle kommuner, og endelig er der ca. 111 stillinger, der svarer til den nedskårne standard i de institutioner, der er bygget fra juli sidste år til april i år.

Lægger man de tal sammen med de 3.600, vil man se, at vi kommer over de 4.500 fyringer, som BUPL klart har påvist, og her er man altså ganske i strid også med finanslovsindgrebet sidste år og ikke mindst med, hvad der var aftalt i finansudvalget.

Vi har ikke noget som helst imod, at man gennemfører mulighed for dispensation, men vi kan selvfølgelig ikke være hverken tilfredse eller imponerede, når det bare er et lapperi oven på de sædvanlige fejlregninger og et forsøg på at skjule, at man havde ret, da man anførte, at der var fyret mere end 3.600.

Børnene er nu engang det vigtigste, et samfund har, og hele den platte, antisocialistiske propaganda med, at vi vil have statsopdragelse osv., kan selvfølgelig afvises som det vås, den er. Men jeg vil gerne understrege over for hr. Maisted, at vi har den socialistiske holdning til børn, at vi synes, samfundet har et kollektivt og et fælles ansvar for, at vores børn får ordentlige opvækstvilkår og når det højeste mål af åndelig, menneskelig og moralsk udvikling og kan komme til at fungere i samfundet. Vi kan ikke overlade det fuldstændig til tilfældighedernes spil, om man er barn i et velbjerget hjem eller barn i et hjem, hvor der slet ikke er nogen tale om, hvorvidt forældrene skal blive hjemme eller gå ud, men hvor to ufaglærte arbejdere til et par og tyve kroner i timen er pisket nødt til at gå ud, hvis de overhovedet vil have tag over hovedet, så børnene har noget at bo i. Ellers har vi jo også rige erfaringer for, at fremskridtspartiet støtter, at man bare fjerner den slags børn, hvis forældrene ikke kan klare at betale huslejen.

Det er børnene, der er samfundets frem-

tid, de er de kommende årtiers vigtigste produktivkraft, de skal forsørge den nuværende voksgeneration i deres alderdom, og vi kan ikke undre os, hvis ikke de får lyst til at forsørge os særlig godt. Hvor de skal få den sociale og samfundsmæssige bevidsthed fra, så de kan overtage de opgaver, som vi nok skal vide at stille krav om, når de når den alder, er det meget svært at se med den politik, vi fører i disse år, og det er meget svært at se det, når selv et socialdemokrati stiller sig op her og forsvarer den.

Brusvang (CD):

På centrum-demokraternes vegne vil jeg gerne først indledningsvis kommentere de principielle bemærkninger, hr. Tastesen som ordfører for socialdemokratiet fremkom med. Jeg tænker på de bemærkninger fra hr. Tastesen, der var foranlediget af visse antydninger fra venstresocialisterne om, at denne sag, som man nu anså for tabt her i dette ting, sandelig skulle føres videre på andet sted og med andre metoder. Jeg måtte også opfatte denne udtalelse som en antydning af, at nu skulle man gå videre med militante metoder, med udemokratiske og uparlamentariske midler. Heroverfor tog regeringspartiets talsmand på afgørende vis afstand. Det takker jeg ham for, og de betragtninger, han fremførte, er jeg ganske enig i.

Partiet centrum-demokraterne er med i det forlig, der er indgået med regeringen, socialdemokratiet, de radikale og kristeligt folkeparti om, at der skulle spares 87 mill. kr. på dette område, og at det omsat i personantal betød en besparelse af normerede stillinger på 3.600.

Jeg vil meget gerne her sige, at dette forlig har vi tilsluttet os ud fra det samme grundsynspunkt, som fru Hanne Reintoft for nylig fremsatte her, at selvfølgelig skal børnene have en forsvarlig behandling. Men hvem skal afgøre, hvad der er forsvarligt? Efter mit partis opfattelse er det dette folketing, der skal fastsætte disse regler, og det skal vi gøre på grundlag af en indstilling fra en ansvarlig minister på grundlag af de råd, hun får fra de over for hende ansvarlige embedsmænd.

Vi har derfra modtaget en normbrøk, et normaltal for personalet, og vi har fuld tillid til, at når ministeren siger, at dette er

[Brusvang.]

forsvarligt, så er det forsvarligt, og så er det også forsvarligt at drage den konsekvens, at den besparelse, der kan gennemføres, når normbrøkenes konsekvens bliver gennemført, kan accepteres.

Vi har altså bygget dette på socialministerens vurdering. Nu viser de seneste oplysninger, at disse besparelser egentlig kunne have været større. Det viser sig, at når man bruger den forsvarlige normbrøk, så fører det i realiteten til, at der er ca. 1.000 stillinger ud over de 3.600, man havde forestillet sig, som kunne nedlægges efter denne normregel. Det giver for centrum-demokraterne en ny situation med nye muligheder. Vi drømmer ikke om i den anledning at kritisere ministeren for, at det har vist sig, at man er kommet til et andet antal end det, man forventede på det pågældende tidspunkt, da den første beregning blev foretaget. Vi ved udmærket godt — vi har en partiformand som bekendt, som har siddet som leder af en kommune i en årrække — hvor vanskeligt et administrationsområde der her er tale om, hvor det er ganske udelukket at foretage beregninger på andet end det, som umiddelbart er kendt, vel vidende, at der kan være en række størrelser, som ikke er kendt på det pågældende tidspunkt.

Nu, da sagen er blevet ført igennem, da alle oplysninger er kommet ind, viser det sig, at kommunerne havde langt flere ansatte, end man havde regnet med. Det bebrejder vi ikke socialministeren, naturligvis ikke, det har hun ikke ansvaret for, men vi drager blot den konklusion, at der forelå en ny situation med en ny besparelsesmulighed. Derfor sagde vi til vores forligspartnere: vi vil godt som forligspartner gå det stykke videre at gøre brug af denne nye situation og foretage en yderligere besparelse. All right, det synspunkt kom vi til at stå alene med. Regeringen, socialdemokratiet, de radikale og kristeligt folkeparti mente ikke efter deres politiske vurderinger, at de kunne gå med til yderligere besparelser. Det kunne vi. Da vi var bare ét parti over for tre partier i et forlig, accepterede vi den kendsgerning, at vi var uenige om, hvilken konsekvens man skulle drage i den nye situation, når man skulle føre spareforligets idé videre.

Vi bøjede os for, at der var et klart fler-

tal, der sagde: det skal i givet fald praktiseres på denne måde og ikke med en yderligere besparelse. Det var ikke et slag, vi gav op meget hurtigt. Det kom til yderligere forhandlinger, og forhandlingerne gik vel en overgang næsten ligesom lidt i hårdknude. Statsministeren blev tilkaldt for at løse den konflikt, der var opstået, og jeg må sige, at statsministerens indgriben var vi i og for sig ganske overordentlig tilfredse med. For selv om statsministeren 100 pct. bakkede de synspunkter op, at der ikke i øjeblikket kunne accepteres yderligere besparelser, så præciserede statsministeren også for os — og det har været temmelig afgørende for os — at med den nye mulighed, der er opstået med disse ekstra sparemuligheder, kunne statsministeren give os en ubetinget garantierklæring om, at nu ville de dispensationer, som vi alle hele tiden har indset var nødvendige, kunne gennemføres, uden at man i mindste måde antastede de 87 mill. kr. og de 3.600 stillinger, der skulle spares.

Hvorfor er det så vigtigt? Jo, det er vigtigt af den grund, at da vi fremsatte vores ønske, vores forslag, om, at af denne yderligere besparelse, der så ud til at være 40 mill. kr., skulle man give slip på de 25 mill. kr. og derved altså fastholde en yderligere besparelse på 15 mill. kr., måtte vi erkende, at der skulle være dispensationer. Vi måtte også erkende, at i sin tid, da man lavede den oprindelige forligstekst, stod der disse tal på 87 mill. kr. og 3.600, men med den underforståede tilføjelse, at der også fra disse tal kunne dispenseres. Og med den formulering, som statsministeren nu har givet det, at dispensationerne kommer alene til at ligge uden for området 87 mill. kr. og 3.600 stillinger, synes vi, at det er et tilsagn, som vi kan acceptere, og vi vil så i øvrigt respektere, at der i denne forligskreds er et klart flertal for, at yderligere besparelser skal der ikke gennemføres på indeværende tidspunkt.

Jeg synes, det er en udmærket måde, statsministeren har grebet denne konflikt an på og fået den løst, og det er vi ham tak skyldig for.

Jeg vil godt til socialministeren sige, at vi ved godt, at det er et svært spørgsmål, men vi ville være glade for, også for at offentligheden kan blive holdt fuldt orienteret om udviklingen, om ministeren ville prøve på

[Brusvang.]

at være opmærksom på, hvilke tal vi har for ansættelser, når vi går ud af marts måned 1976, og hvilke tal for ansættelser vi har, når vi er kommet et stykke ind i april 1976, sådan at det er ganske klart for offentligheden, at der er en markant forskel, og at der er en forskel, der netop modsvarer den forventning, vi har på det pågældende område. Jeg er klar over, det kan være vanskeligt at få disse tal frem, men bare så godt, som det nu kan lade sig gøre.

Dernæst til sidst blot dette. Centrumdemokraterne har som nævnt lige fra første færd været enige med regeringen og ministeren i, at ved den slags nedskæringer, som laves efter generelle principper, må der være mulighed for visse dispensationer, i første omgang oven i købet mulighed for dispensationer, der skar ned i de 87 mill. kr. og de 3.600 ansatte. Nu er det problem væk. Men denne erkendelse af, at der er en nødvendighed for dispensationer, når man laver generelle nedskæringer, har mit parti ønsket at fastholde, også selv om børnepædagogerne, i hvert fald nogle af dem, har opført sig temmelig tåbeligt i den situation, vi har været igennem.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at udtrykke min anerkendelse af det klare og faste standpunkt, som fru Gertrud Berg har indtaget, hvor hun har afvist, at hendes organisation og hendes folk skulle medvirke i ulovlige aktioner. Jeg vil til gengæld også tage afstand fra de militante kinesere, der har optrådt efter min mening alene med det formål at skabe uro på arbejdsmarkedet, uro på dette særlig omtålige område. Det er folk, som kalder sig pædagoger, men som reelt gennem deres handlinger dokumenterer, at de ikke er det, fordi de for det første skyder de børn foran sig, som de skulle beskytte, og for det andet forsynder sig imod et af de mest fundamentale principper for al pædagogik, nemlig at man skal foregå andre med et godt eksempel. Her foregår de sandelig ikke børnene med noget godt eksempel ved at bruge ulovlige metoder; tværtimod er det en direkte demoraliserende adfærd, de udviser, og den tager vi selvfølgelig afstand fra.

Men vi har ikke ønsket, at dette misbrug fra militante kineseres side skulle føre til, at forligspartierne eller dette folketing

skulle gå over til at bruge tilsvarende metoder og prøve på i en sådan situation at skubbe børnene foran sig. Vi har vedstået det tilsagn, vi har givet, og det er det, der nu er blevet formuleret på den måde, som jeg citerede nylig med statsministerens ord, som kunne tiltrædes af centrumdemokraterne, og dermed kan vi altså fastholde forliget i den ordlyd, som det nu har fået.

Wilhelm (VS):

Efter nu at have hørt, hvilke saglige analyser disse nedskæringer er baseret på, at de blot betyder indførelse af det, hr. Brusvang kaldte den forsvarlige normbræk, og efter at have hørt det konservative folkepartis nye respekt for babyskikasystemet, synes jeg, der kan være grund til at erindre om den enkle kendsgerning, at den meget hurtige udbygning af daginstitutionerne frem til 1974 faktisk hang meget stærkt sammen med kapitalens behov for mere arbejdskraft.

Dengang var der ingen af de systembevarende partier, der udtrykte foruroligelse over udbygningstakten. Den var nødvendig for at opnå størst mulig samlet profit til privatkapitalen, men nu, hvor kapitalen har smidt et par hundrede tusinde ud i arbejdsløshed, anlægger de samme partier det synspunkt, at daginstitutioner nærmest er en luksus, og den stærke udbygningstakt under boomen bliver nu brugt mod daginstitutionerne, mod forældrene, mod de ansatte, mod børnene og mod de mange uddannelsessøgende, som blev sporet ind på disse uddannelser i overensstemmelse med de daværende behovsforventninger — at tale om planlægning ville nok være at tage munden for fuld — men som nu skal hånes for deres „hobbyuddannelser“ og have at vide, at de selvfølgelig ikke kan forvente at få beskæftigelse, for kvinderne kan da passe deres unger selv, når der nu alligevel ikke kan tjenes penge på dem ved samlebandene.

Venstresocialisternes holdning til daginstitutionerne bestemmes ikke af konjunkturerne, men af klassepolitiske og herunder kønspolitiske, pædagogiske og sociale synspunkter, og det fører uundgåeligt til kravet om, at daginstitutionerne principielt skal være gratis og have plads til alle, præcis ligesom folkeskolen i øvrigt. Det fører naturligvis også til, at man aktuelt må gå imod nedskæringer på dette område, uanset om

[Wilhelm.]

det ville medføre reelle besparelser, hvad de her foretagne og forestående nedskæringer som bekendt ikke engang gør.

Hr. Steen Folke har som ordfører for forespørgerne været inde på de mere kvalitative betragtninger, og for at vi ikke gentager hinanden, skal jeg holde mig til problemerne omkring besparelserne i mere snæver forstand.

Lad mig først nævne, at der allerede forud for de nedskæringer, som blev vedtaget sidste forår, var sket en betydelig reduktion af personaleforbruget pr. institutionsplads. Det fremgår af betænkningen til det nye finanslovsforslag, som vi fik forleden, at personaleforbruget fra den 1. januar 1972 til den 1. april 1975 målt i forhold til antal pladser og til institutionernes åbningstid faldt med godt 7 pct. i gennemsnit. Da der i samme periode er sket en arbejdstidsforkortelse, betyder det i virkeligheden, at det, man kunne kalde personaledekningen, og det er jo den, der er relevant, i løbet af denne 3 års periode blev formindsket med ca. 12 pct. Det var den faktiske situation, da sparepartierne sidste forår svang kniven over daginstitutionerne, og det er ikke sådan, som de har prøvet at bilde folk ind, at her er et område, hvor personaleforbruget i enhver henseende har været udvidet og udvidet helt op til den dag.

Spareaftalen af 30. april 1975 må vel forudses bekendt. Baggrunden var, at under afstemningerne om finansloven fremkom den første berømte dobbeltbesparelse ved en slet og ret fejl, og denne måtte korrigeres ved vedtagelsen den 30. april. I denne vedtagelse blev rammerne for besparelserne fastlagt både for 1975-76 og for 1976-77, og de vedtagne besparelser skulle naturligvis ses i forhold til finanslovsforslaget for det første års vedkommende og i forhold til budgetoverslaget for det andet års vedkommende.

Et interessant moment er den såkaldte konsekvensbesparelse, som blev indregnet for det første års vedkommende, og som partierne bag aftalen af 30. april var indforstået med. Sagen var, at man allerede på det tidspunkt kunne konstatere, at daginstitutionernes driftsudgifter ville blive væsentlig mindre, end det var forudsat i finanslovsforslaget, af den simple grund, at de

forventede institutioner ikke blev bygget. Denne såkaldte konsekvensbesparelse blev opgjort til 45 mill. kr., og logisk og rimeligt blev den indregnet i besparelserne for 1975-76. Hvad der derimod ikke var så logisk og rimeligt, var, at den tilsvarende konsekvensbesparelse ikke var indregnet for 1976-77. De manglende pladser var naturligvis også forudset og forudsat i budgetoverslaget for 1976-77, og medmindre disse institutioner lige pludselig ville skyde op af jorden nu her 1. april 1976, så ville besparelsen derfor også gælde for dette og de følgende år.

Da jeg i det politisk-økonomiske udvalg påpegede forglemmelsen, som ingen i finansudvalget havde været opmærksom på, og da ministrene først var kommet sig over deres åbenbare overraskelse, begrundede de det med, at man jo ikke kunne vide på forhånd, om de manglende institutioner i mellemtiden ville blive indhentet, og at man derfor ikke på forhånd kunne kalkulere med en såkaldt konsekvensbesparelse for 1976-77.

Imidlertid er spørgsmålet om konsekvensbesparelsen meget vigtigt, for hvis de forventede institutioner stadig væk ikke bliver bygget i fuldt omfang og man alligevel fyrrer folk på de bestående institutioner, så har man i realiteten gennemført en ny dobbeltbesparelse, der rækker langt ud over det beløb, som man med vedtagelsen af 30. april 1975 aftalte at spare på dette område.

Vi forsøgte derfor under debatten den 30. april sidste år at få afklaret dette spørgsmål, og i fuld overensstemmelse med de tidligere forklaringer fra økonomiministeren og finansministeren, som desværre ikke findes på tryk, da det jo var i udvalget, svarede socialministeren — det er Folketingstidende 1974-75 (2. samling) sp. 4324-25:

„... til hr. Wilhelm, som stillede sig uforstående over for, hvorfor konsekvensbesparelserne ikke er videreført i næste finansår, vil jeg sige, at vi i dag ikke kan vide, hvilke ændringer der kan ske i byggeriet på daginstitutionsområdet.“

Og socialministeren konkluderede:

„... men der har været en stagnation i byggeriet, som har givet sig udslag i, at vi i år har kunnet se, at der var et mindreforbrug på 45 mill. kr. Hvad der vil ske til næste finansår, er umuligt at vide.“

Denne erklæring kan kun opfattes således, at den eneste grund til, at konsekvensbe-

[Wilhelm.]

sparsen ikke er indregnet for det andet år, altså 1976-77, var usikkerhed om dens omfang. Derfor, 3 måneder efter, erindrede jeg ministeren om dette spørgsmål, idet jeg henviste til, at man i takt med kommunernes budgetvedtagelser ville kunne opgøre det kommende års konsekvensbesparelser.

I sit svar den 30. juli 1975 lovede ministeren, at udviklingen ville blive fulgt nøje, og svaret sluttede — det er Folketingstidende 1974-75 (2. samling) sp. 7464:

„Det er naturligvis min hensigt at give folketingets socialudvalg meddelelse, hvis der skulle ske afgørende ændringer i forudsætningerne for den beslutning, folketinget traf i foråret om besparelsen på daginstitutionsområdet.“

Trods dette har ministeren mig bekendt aldrig meddelt socialudvalget omfanget af konsekvensbesparelserne for det kommende finansår. Tværtimod. Da hun et par måneder senere i et nyt spørgsmål blev erindret om sine tidligere løfter, afviste hun i sit svar den 8. oktober 1975 overhovedet at lade en sådan opgørelse foretage, og som noget helt nyt og i strid med de tidligere erklæringer sluttede svaret — det er Folketingstidende 1975-76, sp. 121:

„Der er ikke i forliget noget grundlag for en beregning af en konsekvensbesparelse for årene efter 1975-76.“

Nu foreligger imidlertid de oplysninger, som gør det muligt for os selv at udregne besparelsen. De er fremlagt i anmærkningerne til det nye finanslovsforslag. Jeg kan ikke gennemgå det detaljeret her, men skal henvide til det bilag nr. 1, som pressen og ordførerne har fået i tilknytning til min ordførertale her, og kun nævne slutresultatet. Der vil i det kommende finansår være 10.300 institutionspladser færre, end det var forudsat i budgetoverslaget, som den vedtagne besparelse skal ses i forhold til, og det giver en konsekvensbesparelse på mindst 150 mill. kr., muligvis mere, men under alle omstændigheder tilstrækkeligt til, at den aftalte besparelse vil være gennemført uden én eneste fyring. Med andre ord, hvis man ikke tilbagekalder alle fyringer, der er bebudet pr. 1. april, så gør man sig skyldig i en dobbeltbesparelse.

Der er endvidere rigelig plads til at be-

sætte de stillinger, som ansættelsesstoppet har gjort tomme, samt til at bringe vikarkontoen op på nogenlunde det niveau, den havde før nedskæringen.

Men nednormeringerne er tilrettelagt helt uden hensyn til nogen konsekvensbesparelse, og ikke nok med det, nednormeringerne er endda gjort langt skrapere end svarende til det aftalte sparebeløb selv uden hensyn til konsekvensbesparelsen.

VS gjorde meget tidlig opmærksom på dette. I en serie spørgsmål til socialministeren i august-september pegede jeg på, at socialstyrelsens nye normeringsregler ikke fører til en personalereduktion på 9,3 pct. som bebudet, men at vi kommune for kommune kunne påvise, at personalereduktionen blev langt større. Den 22. august 1975 svarer socialministeren, at der endnu ikke foreligger nogen endelig opgørelse af personalereduktionen, og så slutter svaret — det er Folketingstidende 1974-75 (2. samling) sp. 7535:

„Skulle det vise sig at blive tilfældet, vil jeg tage de nødvendige konsekvenser heraf, idet jeg bestemt ikke kan gå ind for, at der skal afskediges et større antal personer end nødvendigt for at gennemføre den besparelse, der har sin årsag i den almindelige lørdagslukning og den særlige nednormering ved fritidshjemmene.“

Nu er det for længst klart, at VS havde ret også på dette punkt. Der foreligger rent administrative fejl og misforståelser, og regeringen kunne selvfølgelig rette sådanne fejl rent administrativt. Det fremgik for øvrigt også af socialministerens svar eller mangel på svar til mig i spørgetiden forrige onsdag, at den ikke havde nogen som helst begrundelse for ikke at gøre det.

Men hvad gør den i stedet? Den indgik forhandlinger med forligspartierne om, hvorvidt fejlen skulle rettes. Den gav hr. Jens Møller og hr. Brusvang, som begge har demonstreret en ubetvingelig hang til at spille stærke mænd, vettet over for tilbagekaldelse af disse mange fyringer, som i virkeligheden lå ud over og var i strid med folketingsvedtagelsen af 30. april

Jeg kan kun finde én logisk forklaring, og det er, at man med truslen om at fyre langt flere, end der selv i værste fald er dækning for i vedtagelsen af 30. april, har søgt at

[Wilhelm.]

tvinge de ansatte til stille og roligt at passe de job, man ville nedlægge, og passivt vente på deres fyring.

Endelig hører det selvfølgelig med i billedet, at disse nednormeringer ikke indebærer nogen reel besparelse. Det holdt meget hårdt at få det frem, og der gik mange fejl-beregninger fra ministeriets side forud, men det vil huskes, at det endelig under den ekstraordinære samling i september lykkedes VS at fremtvinge en opgørelse, og den viste som bekendt, at nettobesparelsen, dvs. den reelle besparelse, er nul og niks, når alternativet er arbejdsløshed. Og alternativet er arbejdsløshed, måske ikke for de 5.000, der fyres, men så for 5.000 andre, hvis beskæftigelsesmuligheder optages af de 5.000 fyrede.

Jeg vil i den forbindelse beklage, at socialministeren i sit svar på forespørgslen fremsættelse ikke kommenterede og ikke besvarede det spørgsmål, vi har rejst gennem socialudvalget, og som vi gentog her over for socialministeren og finansministeren i tirsdags under anden behandling af finansloven, og som går ud på: hvordan går det til, at der i det nye finanslovsforslag er en nedgang på de samlede driftsudgifter til daginstitutionerne på tæt ved 700 mill. kr.? De såkaldte besparelser her udgør jo kun knap 200 millioner. Konsekvensbesparelsen, de manglende 10.300 pladser, udgør, som jeg har redegjort for, ca. 150 mill. kr. Der mangler altså 350 mill. kr.

Det bygger på, at man har opgjort de gennemsnitlige driftsudgifter totalt, før maksimumsgrænse, forældrebidrag, fordeling efter bistanndsloven og alt det dér, til praktisk taget det samme niveau nu i det kommende år som i det foregående år, mens alt andet er steget 16-18-20 pct. Vi kan ikke se andet, end at der må ligge en fejl, og det undrer os, at vi efter en uge ikke har kunnet få noget svar. Så længe vi ikke har fået det svar, tror vi simpelt hen ikke på, at der ligger en reel besparelse her, men at man ved en ny fejl simpelt hen lader daginstitutionerne mangle 350 mill. kr. i at fungere selv på det nedskårne niveau.

Jeg må konkludere i denne runde, at hvis ikke forringelserne på daginstitutionsområdet frafaldes, er det klart demonstreret, at sparepartierne sætter deres egen prestige over hensynet til børnene, til forældrene, til

de ansatte og til beskæftigelsen, at de fremturer med deres såkaldte besparelse, også efter at det er erkendt, at der reelt ikke spares noget som helst, at de gang på gang søger at dække over fejl, forglemmelser og sjusk ved at ophøje fejlene til politiske forlig, og at de i demonstrationen af deres antifolkelige magt forholder sig truende til de forældre og ansatte, som gennem betalingsboykot og faglige møder søger at påkalde blot en smule ansvarsbevidsthed. Hvorfor de insisterer på at fyre folk, har de ikke kunnet give blot skyggen af et rimeligt svar på, heller ikke i dag.

Hele denne sag har i alle sine faser indtil nu vist, at man af folketinget kan vente sig hvad som helst i retning af asociale og ansvarsløse beslutninger, og at det eneste forsvaret for beskæftigelsen og først og fremmest for børnenes vilkår og udviklingsmuligheder ligger i, at forældrene i samarbejde med de ansatte organiserer sig aktivt om disse krav.

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg skal ikke gå ind på hele den opremssning, hr. Steen Folke kom med om, hvor forfærdeligt det ville gå i institutionerne, når de nye normeringer trådte i kraft. Jeg er som tidligere nævnt ikke enig i disse synspunkter. Og mon ikke det er at tage munden lidt for fuld, for ikke at sige alt for fuld, når hr. Steen Folke siger, at på grund af de nye normeringsregler kan børnepædagogerne ikke mere deltage i vanskelige familievejledningssager? Jeg vil gerne slå fast, at børnepædagogerne ikke er ansat til sådant arbejde og ej heller er uddannet til det.

Så omtalte hr. Steen Folke Sverige som et land, der virkelig gør noget ved børneinstitutionerne. Det gør de sikkert også, men lad være med at tro, at Sverige har betydelig bedre forhold end vi, tværtimod, og jeg vil godt have lov til at nævne nogle tal.

Hvis vi tager institutioner for børn fra 0 til 2 år og ser på, hvor mange institutionspladser der er pr. 1.000 børn, så er der i Sverige 45 pr. 1.000 børn, i Danmark er der 71 pladser. Tager vi institutioner for børn fra 3 til 6 år, så er der for hver 1.000 børn 270 pladser i Sverige og 291 pladser i Danmark. Tager vi fritidshjemmene, er det svenske tal 18 og det danske 47. Jeg tror nok, Danmark står sig ganske godt i denne sammenligning. Og ser vi så på tallene fra Norge og tager

[Socialministeren.]

det samlede tal, så findes der alt i alt i Norge ca. 30.000 institutionspladser for de samme grupper børn, jeg har nævnt her. I Danmark ligger vi vel oppe på hundrede og nogle og firsindstyvetusind.

Hr. Jacob Sørensen spurgte, hvorledes aftalen med Kommunernes Landsforening skulle overholdes. Her må jeg sige til hr. Jacob Sørensen, at jeg må nære tiltro til, at aftaler truffet med Kommunernes Landsforening, hvis formand er hr. Jacob Sørensens partifælle, står til troende.

Jeg er helt opmærksom på, at det handicaptillæg, som pædagogerne modtager, hvis der er handicappede børn i institutionerne, bør bortfalde, og det er man også enig med mig i fra pædagogernes forenings side. Det er bedre med en ekstranormering fremfor et løntillæg til den enkelte pædagog, men jeg vil blot lige nævne, at vi har en overenskomstforlængelseslov, som giver os visse besværligheder i den henseende.

Jeg kan selvfølgelig ikke på stående fod tage stilling til de tal, som her fremlægges af hr. Wilhjelm. For så vidt angår spørgsmålet om konsekvensbesparelsen, føler jeg da anledning til på ny at henvise til, hvad jeg allerede har skrevet til folketinget i oktober 1975 som svar på et spørgsmål fra hr. Wilhjelm.

Med hensyn til hr. Wilhelms bemærkning om regnefejl skal jeg oplyse hr. Wilhjelm om, at udgifterne vedrørende daginstitutionerne er løvbundne, og jeg tror ikke, VS behøver at være bange for, at der kommer til at mangle penge til de aktiviteter, som holdes inden for de rammer, som jeg har redegjort for her i dag.

I øvrigt skal jeg nok vende tilbage med svar på disse spørgsmål. Spørgsmålene er stillet i folketingets socialudvalg, og vi har først modtaget dem for 2 dage siden i socialministeriet.

Ordføreren for forespørgerne (Steen Folke) (VS):

Jeg kan ikke nå at kommentere alle ordførernes indlæg her i denne debat, så jeg skal nøjes med kommentarer til nogle af dem.

Hr. Tastesen sagde omtrent ordret, at socialdemokratiet ikke er afvisende over for, at forbedringer kan blive nødvendige i frem-

tiden på dette område. Det må jeg nok sige. Det var vel nok en erklæring at få fra socialdemokratiet.

Hr. Tastesen sagde i øvrigt, at det var det parlamentariske, demokratiske, socialdemokratiet lagde vægt på, og tog afstand fra udenomsparlamentariske metoder. Men nu har vi fået helt klart skåret ud i pap igen - debatten i dag, at socialdemokratiet, regeringen og de andre forligspartier står fast på, at der skal fyres disse 3.600 heltidsberegne medarbejdere i daginstitutionerne. Det mener jeg er vigtigt at få slået fast, fordi man har prøvet sådan at sløre det lidt mere hen ad vejen, bl. a. for netop at forhindre en mobilisering omkring daginstitutionerne til forsvar for de vilkår, som findes, til forsvar for børnenes muligheder i disse daginstitutioner.

I øvrigt undskyldte hr. Tastesen sig, som socialdemokratiet altid gør, med flertallet herinde, og man ville gøre det bedst muligt osv. På den baggrund synes jeg virkelig, den nidkærhed er forbløffende, hvormed socialministeren har sørget for, at disse ting faktisk blev ført ud i livet, hvis socialdemokratiet har været så presset her. Jeg tænker bl. a. på den måde, hvorpå man har bundet Kommunernes Landsforening, noget, der også har været reaktioner på i Kommunernes Landsforening, ikke mindst i betragtning af, at socialministeren selv gerne har villet stå frem og sige, at det var hende, der havde lagt så stor vægt på, at nu skulle det her altså føres ud i livet.

Om hr. Maisteds indlæg må jeg sige: den tale, hr. Maisted holdt her, burde læses op én gang om dagen i hr. Poulsaards tv-avis. Den er virkelig meget karakteristisk for fremskridtspartiets hele holdning og politik. Man må bestemt sige, at hr. Maisted er en mand, der ikke skammer sig over sine uhyrlige synspunkter og de demagogiske påstande, som kommer frem. Der var hele denne hetz mod pædagogerne, mod den herskende klasse og alle disse klicheer, som vi kender så udmærket. Jeg vil slet ikke gå ind på at forklare, hvad disse pædagogers arbejdsområde går ud på, hvordan deres lønvilkår er. Hr. Maisted snakkede om indtægter på 100.000 kr. og mente, at det måtte være pædagoger, der havde deres børn med i børneinstitutionerne, fordi det er forbeholdt folk med de høje indtægter. Der er ikke tale

[Steen Folke.]

om, at disse pædagoger er kolossalt højt lønede, og der er ikke tale om indtægter i størrelsesordenen 100.000 kr. I øvrigt er $\frac{3}{4}$ af dem, som bliver afskediget ifølge denne beslutning, praktiske medhjælpere på området, som bestemt ikke har høje lønninger, som har lønninger på 30.000, måske 40.000 kr., måske endnu lavere i mange tilfælde.

Hr. Jens Møller ville gerne være med til at bevilge flere penge til daginstitutionerne, men — og så kom alle grundene til, at det ikke kunne lade sig gøre alligevel. Jeg har bemærket, at kristeligt folkeparti altid gerne vil gøre en vældig masse godt. Det var det samme, da vi havde diskussionen i foråret om indkøb af krigsfly for over 2 mia kr. Det stemte kristeligt folkeparti for, men samtidig sagde man, at man sådan set gerne ville have givet de penge til u-landshjælp og andre udmærkede formål. Men herinde er det altså realiteterne, der tæller. Det er, hvordan man stemmer. Kristeligt folkeparti vil gerne være med til at bevilge milliarder til indkøb af krigsfly, men de vil ikke være med til at bevilge penge, sådan at man kan sikre en ordentlig dækning i daginstitutionerne. Hr. Jens Møller sagde ganske vist, at forliget her var, hvad der er rimeligt. Jeg er ikke engang sikker på, at alle rundt omkring i menighedsbørnehaverne mener, at det faktisk er så rimeligt.

Hr. Brusvang gav nogle interessante oplysninger om de seneste forhandlinger og ikke mindst om statsministerens glørværdige rolle i forbindelse med forhandlingerne, om det nu var i går aftes, eller hvornår det var. Jeg må nok sige, at dér fik statsministeren en buket roser fra hr. Brusvang. Jeg må også sige, at jeg synes egentlig, det var synd for statsministeren, at han skulle have så megen ros fra den side. Det siger nok lidt om, hvad det egentlig er, der er tale om. Nu fik vi altså præciseret, at statsministeren havde givet en klar garantierklæring om, at der ikke skulle dispenseres på nogen måde inden for rammerne af de 3.600 stillinger og de 87 mill. kr., der skulle nedskæres. Man kunne måske også sige, at det er synd for BUPLs formand, at hun har fået så mange roser fra hr. Brusvang og forskellige andre borgerlige politikere her i salen, men på den anden side må man jo nok erkende, at det

har Gertrud Berg ikke været uden skyld i selv.

Så omtalte hr. Brusvang disse militante kinesere og jeg ved ikke hvad, som førte alt det her frem. Nu er de fleste af medarbejderne i daginstitutionerne mig bekendt danskere og af mange forskellige politiske opfattelser. Der er tale om en organiseret kamp, som det er lykkedes at involvere kolossalt mange, både medarbejdere og forældre i disse institutioner i, og det er ganske almindelige mennesker, som har alle mulige politiske opfattelser. De er hverken kinesisk orienteret eller VSere eller for den sags skyld SFere eller DKPere, hverken flertallet eller noget i den retning. Det er folk, som stemmer socialdemokratisk og sågar på borgerlige partier, eller i det mindste har gjort det, indtil dette satte i gang. Jeg har hørt om en hel del, som er begyndt at tage dørs tidligere partitilhørsforhold og sympatier op til overvejelse i forbindelse med den måde, hvorpå de forskellige borgerlige partier og socialdemokratiet har gennemført denne sag.

Til sidst til socialministeren: det var jo ikke meget kommentar, jeg fik med på vejen til min ordførertale. Der var et eller andet om familievejledningssager, en lille detalje i sammenhængen, og så var der noget om udviklingen i Sverige. Det var en bibemærkning i mit indlæg. Jeg skal på ingen måde fremholde Sverige som noget mønstereksempel på, hvordan daginstitutionsområdet skal være. Jeg påpegede bare, at dér udbyggede man altså rent faktisk hele daginstitutionsområdet i et temmelig kraftigt tempo. Men nu vel, det er ikke det, vi først og fremmest diskuterer her. Det, vi diskuterer i denne debat, er, hvordan vilkårene på de eksisterende institutioner skal være; skal de vilkår være sådan, at det er forsvarligt for børnene at opholde sig dér? Og dér er det altså helt klart kommet frem, om ikke andet, at flertallet herinde, inklusive socialdemokratiet og regeringen, ikke mener, at det er nødvendigt at gøre det forsvarligt, at de er rede til at føre denne beslutning om fyring af 3.600 ud i livet.

Tastesen (S):

Jeg har allerede i mit første indlæg klart præciseret socialdemokratiets principielle

[Tastesen.]

holdning til daginstitutionområdet og skal her blot nøjes med en enkelt bemærkning i anledning af hr. Steen Folkes omtale af socialdemokratiets holdning.

I det debatoplæg, vi har sendt ud til ikke alene de socialdemokratiske vælgerforeninger, men til hele folket, som ønsker at være med i en sådan debat om det, der skal være socialdemokratiets principprogram, står der, at for at imødekomme børnenes behov for udvidet social kontakt i førskolealderen må der til alle gratis tilbydes samvær under pædagogisk vejledning. Det er en socialdemokratisk holdning, som vi givet vil arbejde for, og når børnekommissionens betænkning foreligger til sin tid, så er det klart, at vi — som fru Ebba Strange omtalte det — vil være indstillet på en grundig drøftelse af spørgsmålet om, hvad vi vil med vore børn i fremtiden.

Om det stillede forslag om motiveret dagsorden må jeg sige, at selv om der i at-punkterne er synspunkter, der ligger tæt op ad socialdemokratiets holdning, så fører alene konklusionen til, at vi må indstille dagsordenen til forkastelse. Vi har indgået et forlig med en række partier om det højest opnåelige på dette område, og det må vi respektere. Hertil kommer, at selv efter Seierup-rapporten afviser vi ikke, at nødvendige korrektioner og ajourføringer måtte finde sted på dette område. Så alene af den grund kan vi ikke stemme for denne dagsorden, men må anbefale, at man stemmer imod den.

Jacob Sørensen (V):

Jeg fik jo ikke noget egentligt svar fra socialministeren vedrørende spørgsmålet om, hvordan hun vil sikre, at den aftale, der er truffet med Kommunernes Landsforening, loyalt vil blive fulgt af kommunerne, men må fortolke det således, at ministeren regner med, at kommunerne vil følge det.

Naturligvis står aftaler med Kommunernes Landsforening til troende, og man må også regne med, at de i nogen grad er bindende. Men jeg går ud fra, at Kommunernes Landsforenings formand, hr. Jens Mathiasen, har gjort opmærksom på i forbindelse med denne aftale, at hans kompetence til at binde kommunerne var meget ringe. Ellers

burde ministeren alligevel vide det i forvejen. Det var det, jeg var inde på i mit første indlæg, at man ikke skal spænde den buestreng så hårdt, at den brister, og det kan der være en risiko for i dette tilfælde.

Efter at socialministeren har været meget sparsom med at give os oplysninger om, hvad det var, ministeren blev enig med forligspartnerne om i aftes, så har vi nu fået en meget åben tilkendegivelse fra hr. Brusvang om, hvad det var, man diskuterede, og hvad man blev enige om, og hvordan de forskellige deltagere stillede sig til det. Vi kan konstatere — for så vidt hr. Brusvangs oplysninger er rigtige — at såvel statsministeren som det radikale parti og kristeligt folkeparti har den opfattelse, at i dette tilfælde måtte der ikke ske yderligere besparelser, selv om vilkårene var således, at de godt kunne foretages, men at man må holde sig strikte til det beløb, der er nævnt i finansloven eller i forbindelse med finansloven. Det kan vi tage til efterretning. Så er vi så meget klogere på dette område.

Med hensyn til det stillede dagsordensforslag må jeg afvise det og kan meddele, at vi vil stemme imod det.

Maisted (FP):

Jeg er da glad for, at jeg har udtrykt mig så klart, at hr. Steen Folke har forstået, hvad det er, jeg mener.

Jeg vil da godt lige påpege, at det kommer da heller ikke bag på mig, at når der foretages afskedigelser, så går det selvfølgelig ud over de dårligt lønnede. Vi har hverken lod eller del i den form for forlig. Vores politik er meget klart, at det jo direkte er asocial politik, man fører her i landet, hvor man altså belaster befolkningen med udgifter på 24.000 kr. pr. plads til vuggestuer, hvor 20 pct. af vore børn kommer i disse vuggestuer, og forældrene får den fordel, at det betales af de 80 pct. af børnenes forældre, der ikke løber igennem daginstitutionerne.

Vi har fremlagt meget præcist, hvad vi vil med hensyn til vores skattepolitik, og det er en reel socialpolitik, vi har fremlagt. Vi begynder som bekendt med skattelettelser fornedet, og ikke foroven som her.

Hr. Steen Folke tager helt fejl, hvis han tror, der ikke er nogen pædagoger, der tje-

[Maisted.]

ner 100.000 kr. om året. Så burde han læse sine bilag bedre igennem, som vi har fået i socialudvalget.

Vi kan ikke stemme for det stillede dagsordensforslag, hvilket jo næppe kommer bag på VS.

Grethe Philip (RV):

Det radikale venstre afviser det fremsatte dagsordensforslag og anbefaler, at man stemmer imod.

Gerda Møller (KF):

Jeg vil da for anstændighedens skyld gerne have lov til at afvise fru Hanne Reintofts påstand om, at bl. a. jeg har været med til at forfladige debatten og været anledning til, at den blev ført på et for lavt niveau. Jeg kunne forstå, hvis fru Hanne Reintoft havde rettet denne kritik mod ordføreren for forespørgerne, hr. Steen Folke, for der er da ingen, der har bragt denne debat ned på så lavt et plan, som netop hr. Steen Folke har gjort. Han taler om institutioner, der er skåret helt ned til sokkehøderne. Jeg tror da, det vil interessere også socialministeren at få at vide, hvad det er for nogle. Jeg vil da i hvert fald godt have navnene på dem, vide, hvad det er for institutioner.

Jeg mener i øvrigt, at meget af den kritik, hr. Steen Folke rejste her fra denne talerstol, har skudt langt, langt over målet. F. eks. stiller han spørgsmålet, om det nu overhovedet er forsvarligt at sende sine børn i daginstitutioner — han tænker på det rent sikkerhedsmæssige — og så nævner han branden i en daginstitution ude i Ishøj, der skulle vise noget om problemerne. Jeg vil da ærlig talt godt have lov til at spørge hr. Steen Folke, om man tror, hvis der så havde været 2 pædagoger pr. barn i den institution, at den brand var blevet undgået. Var forholdet ikke det, at pædagogerne ikke sikrede sig, at børnene ikke var i besiddelse af tændstikker, at børnene kunne lege inde i et puderum med brandfarlige materialer, et sted, så vidt jeg har læst det i hvert fald, hvor pædagogerne ikke engang kunne komme ind. Det er jo altså de sikkerhedsforanstaltninger, der foretages, og jeg tror nok, at de påstande, hr. Steen Folke her kommer med, har skudt langt, langt over målet.

Så var hr. Steen Folke inde på alle disse ting, som pædagogerne skulle tage sig af. Jeg vil da gerne spørge hr. Steen Folke, hvordan det så skal hænge sammen med den forklaring, vi fik fra fru Ebbe Strange, som kom ind på, at når så mange uddannede sig til børne- og fritidspædagoger, så var det netop, fordi det var en kort uddannelse, og det var en billig uddannelse. Hr. Steen Folke kan da vel ikke forestille sig, at pædagoger med en kort og en billig uddannelse skulle være i stand til at tage sig af de problemer, som han nævnte heroppe fra talerstolen med hensyn til blinde, handicappede, døve og jeg ved ikke alle de ting, han har nævnt. Hvis bare pædagogerne vil gøre det, som de er sat til, godt og forsvarligt og så lade eksperterne tage sig af det, de er uddannede til, så tror jeg, at meget ville forløbe på en helt anden måde i institutionerne, end det har gjort nogle steder.

I øvrigt giver jeg ikke så forfærdelig meget for hr. Steen Folkes ord om børnenes tarv. Det har vi jo hørt en hel masse om i dag, men det er jo slet ikke det, VS kæmper for. Det er jo lønarbejdernes kamp, som hr. Steen Folke selv nævnte det fra denne talerstol, det først og fremmest drejer sig om. Så man skal selvfølgelig gøre noget for at tage sig pænt ud i befolkningens øjne, men vi andre, der kan gennemskue hr. Steen Folke og VS, ved godt, hvad det drejer sig om.

Endelig vil jeg for en ordens skyld sige, at det konservative folkeparti ikke kan stemme for den dagsorden, som er lagt frem af VS; vi stemmer imod den. Som jeg sagde tidligere her på dagen, er vi imod, at der skal bruges flere penge på dette område, og derfor kan vi naturligvis ikke være med til den opfordring, som dagsordenen munder ud i.

Ebba Strange (SF):

Jeg kunne godt tænke mig, at dette samfund var indrettet anderledes, end det var. Jeg kunne godt tænke mig, at det var banker og benzintanke og sådan noget, der var afhængigt af statslige tilskud og ikke var privatejet, sådan at man fra folketingets talerstol kunne blive enige om, at nu skar vi altså ned på tilskuddene til forsikringsselskaberne og bankerne og benzintankene og alt sådan noget, så vores børn faktisk kunne få det, som de havde brug for. Det er en fordrejning af debatten at hægte sig fast i,

[Ebba Strange.]

at dette lille område skal vi altså spare på, når vi i øvrigt ser, hvordan banker og benzintanke og forsikringsselskaber kan bygge det ene palads efter det andet og oprette dem sådan på hjørnerne lige ved siden af hinanden. Vores biler skal vi pleje, vores penge skal vi pleje. Hvad med vores børn? Men det er altså den måde, man har valgt at indrette sig på i Danmark, og det er jo kun beklageligt for os, der godt kunne tænke os landet indrettet på en anden måde. Vi skal altså prøve at slås imod det her, så godt vi nu formår, og det er vanskeligt med den politiske sammensætning, dette ting har i øjeblikket.

Jeg må konstatere, at socialministeren ikke mener, det pædagogiske niveau i institutionerne bliver forringet, når personalet ikke mere har tid til at tale med forældrene, ikke mere har tid til at ringe og aftale med taleinstituttet, ikke mere har tid til at kontakte familievejlederne om de børn, de måtte have fælles, ikke mere har tid til at gøre alle de ting, som jeg ved fra fantastisk mange forældre, fra fantastisk mange forældremøder rundt omkring i børnehaver og vuggestuer, at det har betydet en kolossal stor støtte for familieopdragelsen — ikke for at tage børnene fra hjemmene, men for en støtte til familieopdragelsen — at pædagogerne har kunnet påtage sig. Hvor dygtige de er til det, fru Gerda Møller, er naturligvis forskelligt, det afhænger ikke kun af uddannelse, men også af erfaring. Men hvis man lukker dem helt ude fra den side af arbejdet, så er det givet, at den pædagogiske standard bliver forringet, og at de heller ikke bliver så dygtige til det, som de godt kunne være. Selvfølgelig skal de ikke være familievejledere og tage sig af vanskelige familieproblemer; det er der ingen der har sagt. (*Gerda Møller (KF)*: Jo!). Jeg har i hvert fald ikke sagt det.

Så er Sverige blevet nævnt, og det kan jeg altså ikke lade være med lige at tage op, fordi det er jo ikke tilfældigt, at Danmark har det største antal daginstitutioner pr. barn, når vi sammenligner det på skandinavisk plan. Det er simpelt hen ikke, fordi man på et tidligere tidspunkt i Danmark har indset børnenes behov for daginstitutioner, men fordi vi i de sidste 30-40 år har haft en væsentlig højere procentdel af udearbej-

dende kvinder i Danmark, end man har haft i Sverige og Norge. Derfor har man udbygget daginstitutionerne og ikke af nogen som helst andre grunde. Det skyldes vores erhvervsstruktur og vores geografiske struktur. Det har ikke noget med pædagogik at gøre. Sverige begyndte senere at udbygge. Svenskerne rejste til Danmark for at se, hvordan vi tilrettelagde det pædagogiske arbejde. Svenskerne lærte noget af os, men der var også ting, de syntes vi havde gjort for dårligt. Da svenskerne derfor skulle udbygge deres institutionsområde, så valgte de at give hvert barn en ekstra kvadratmeter plads at være på, da vi nemlig alle dage har bygget for små og for skræbete institutioner, hvor børnene dårligt kan være 20 børn sammen på samme tid. Derfor har et af vores mål altid været at få nedsat børnetallet til 15 i grupperne; det har man nemlig også i Sverige. Man har et børnetal på 15 børn i hver gruppe for børn mellem 3 og 6 år, helt ned til 8 børn i grupperne, når man går under 2 års alderen. Samtidig har man 4 m² plads til hvert barn, hvor vi i Danmark har 2 m² til hvert barn.

Dette rammer ind i noget, hvor vi også blander debatten sammen i dag, nemlig med det kvalitative og det kvantitative i dette spørgsmål. Der er sket en opbremsning i udbygningen af daginstitutionerne efter konjunkturfaldet på erhvervslivets område. Det har hr. Wilhjelm været ret meget inde på i sine økonomiske overvejelser. Derved sparer landet en masse penge på dette område, men samtidig vil vi altså forringe det kvalitative, for det er nemlig det, vi gør; og kvalitativt kan vi ikke hamle op med hverken svenskerne eller nordmændene mere. Det er ikke ret længe siden, jeg har diskuteret disse ting med svenske og norske børnehavepædagoger, og de er forbløffede, de er forfærdede over, at man i et land som Danmark, som de ellers troede man kunne lære noget af, foretager nedskæringer på et så vigtigt familiepolitisk område som daginstitutionerne og et så vigtigt kvindepolitisk område som daginstitutionerne, at man gør det året efter, at vi har haft kvindeår, eller i samme år, som man har haft kvindeår.

Forsvarligt eller ikke forsvarligt, det er også blevet sagt. Hvad er det, vi ønsker? Jeg nævnede også i mit første indlæg spørgsmålet om standarden på daginstitutionerne.

[Ehha Strange.]

Det er i hvert fald givet, at for nogle institutioner vil det betyde, at det pædagogiske arbejde i så høj grad vil blive trængt i baggrunden, at mange forældre vil gøre sig overvejelser over, om det er pædagogisk værdifuldt at sende børn til disse institutioner. Det er jeg helt sikker på. Det kan vi vende tilbage til om et år og se om jeg ikke får ret i.

Så vil jeg lige knytte en kommentar til det, hr. Maisted sagde om de 80 pct. af landets borgere, der betaler til de 20 pct., der bruger daginstitutioner. Ja, hr. Maisted, jeg betaler også til hospitalerne. Jeg har aldrig ligget på et hospital. Det kunne jo være, jeg aldrig kom til det. Jeg betaler også til min ffolkpension. Det kan jo være, jeg dør, inden jeg får den. Jeg betaler også til skolerne, og mine børn er for længst holdt op med at gå i skole. Det er det, vi fra mit partis side forstår ved et kollektivt ansvar, og vi ønsker at udvide det kollektive ansvar til også at omfatte de børn, der ikke har nået skolealderen endnu, for vi anser dem for at være et værdifuldt element i det danske samfund.

Hanne Reintoft (DKP):

Da socialministeren snakkede om de svenske og norske forhold, synes jeg ikke vi fik den oplysning, der hører med i billedet, at næst efter Finland er Danmark det land i Vesteuropa, der har flest kvinder i erhverv, flere end Sverige og Norge. Det må selvfølgelig tages med, når man vil vurdere daginstitutionsdækningen.

Jeg har stadig den opfattelse, at trods dispensationerne bliver der fyret mere end 3.600 heltidsansatte. Jeg vil altså gerne have ministeren til klart at bekræfte, at dette ikke sker, for jeg synes, jeg har set mange beregninger, der antyder, at der er så mange fejl. Sammen med kommunernes tidligere afskedigelser tror jeg tallet bliver større, og det synes jeg nok er værd at få slået fast.

Jeg er da ganske enig med socialministeren i, at pædagoger ikke skal lave indviklet familievejledning. Til gengæld ved jeg også meget om, at det meget tit er til pædagogerne, man først kommer med sine problemer, og dér må pædagogerne i hvert fald have tid og kræfter til at føre folk ind i f. eks. socialforvaltningerne. Det er jo netop meningen,

at problemerne skal kunne løses på den måde. Det med, at de ikke er uddannet til det, er jeg også enig i, men det er da en ny holdning hos socialministeren, for med den måde, bistandsloven føres ud i livet på for øjeblikket, var jeg ikke klar over, at man virkelig stod på, at det skulle være uddannet personale, da man i meget høj grad ansætter alt muligt uddannet med ministerens støtte.

Så ville jeg lige sige til fru Gerda Møller: jo, man forfladiger debatten, når man bliver ved at stå her og hævde, at det er et frit valg, om kvinden kan være hjemme eller ude. Med det huslejeniveau, det lønniveau, med den meget store del af den ufaglærte, dårligt betalte arbejdskraft, kvinderne er — mændene er også dårligt betalt i de samfundslag — er der ikke tale om noget frit valg. De er tvunget til at gå på arbejde, hvis de vil forsørge deres familie. Tager man lavtlønsudredningen i Sverige, vil man se, at over 30 pct. af 3-børns-familierne må have yderligere offentlige tilskud, fordi de ikke længere, med de løn- og arbejdsvilkår, der findes i Sverige, er i stand til at forsørge sig selv. Det er muligt, det er et frit valg dér, hvor fru Gerda Møller kommer, men det er ganske forfladigende og urealistisk i en folketingsdebat at påstå det, for det har intet med virkeligheden at gøre. I øvrigt ligger det jo sådan, at hvis de gifte kvinder med børn gik hjemme i Danmark, så kunne samfundet ikke fungere. Både service- og sundhedssektoren er ganske afhængige af den kvindelige arbejdskraft på disse områder.

Det er også meget sødt og rart at sidde her og diskutere, om pensionisterne kunne passe børnene. Herregud, vi ved jo, vi har så høj en pensionsalder, at hovedproblemet for vores ældre er overhovedet at holde på arbejdsmarkedet, indtil de kan få pension. Det er sådan noget, man kan diskutere i en syklub i Gentofte, men det er ikke noget, man kan komme med i en folketingsssal.

Så vil jeg lige slutte med at sige, at vi selvfølgelig gerne vil gå ind for VS' dagsorden.

Wilhelm (VS):

Ikke fordi jeg tror, det gør indtryk på hr. Maisted, der som sædvanlig ikke har læst lektien, men for at bidrage til, at de usandheder om lønningerne ikke kommer uden for

[Wilkjelm.]

dette hus, hvor usandhederne jo har lov at florere ubegrænset, skal jeg sige, at man jo kan se det selv. I finanslovforslaget regner man med at spare — og det er vel at mærke totalt, det er ikke statens andel, det er heller ikke bare den offentlige andel, det er inklusive forældreandelen — 114 mill. kr. i 1975-niveau ved at fyre 3.600 heltidsansatte. Det er en gennemsnitsløn på 32.000 kr., og den er desværre korrekt. Den fremkommer ved, at pædagogerne, som kun udgør $\frac{1}{4}$ af de fyrede, har gennemsnitsløninger på mellem 55.000 og 60.000 kr., mens de $\frac{3}{4}$, der fyres, for hovedsagens vedkommende er de ganske unge medhjælpere, og det er ikke nogen lærepladser, de har, det er fuldtidsjob til under 20.000 kr. om året, brutto. Det ville hr. Maisted kunne finde ud af, hvis han læste teksten. Det er det, han kalder den herskende klasse: under 20.000 kr. om året.

Må jeg sige om, hvem der anbringer børn på daginstitutionerne efter Danmarks Statistik, 100.000 kr.s klassen: ja, det er jo korrekt, det følger da af sig selv. Det er jo familieindtægter, man har gjort op, og eftersom det er plat umuligt at få en børneinstitutionssplads, hvis ikke begge er udearbejdende, så skal ganske gemene enkeltpersonindtægter på 50.000 kr. nu engang give en familieindtægt på ca. 100.000 kr., men om de derfor bliver højtlønnede eller herskende klasse, synes jeg er et andet spørgsmål. Det er i hvert fald lønninger, der ligger på under halvdelen af, hvad hr. Maisted oppebærer herinde; jeg ved ikke, hvad han har ved siden af.

Til socialministeren vil jeg gerne sige, at jeg er højst utilfreds med svaret om konsekvensbesparelsen. Svaret gik ud på, at socialministeren henviste til sit svar af 8. oktober, men sagen er jo, at jeg har påvist — og jeg skal ikke gentage det, for den tale er duplikeret, og pressen har det, og hele dokumentationen med spalteangivelser findes dér — at lige præcis dette svar var nyt. Det var i strid med alle de tidligere løfter, og det var et svar, der vel at mærke blev afgivet en måned efter, at det endelig var kommet frem, at der ikke var reelle besparelser i dette. Først på det tidspunkt kommer der, i strid med alle tidligere løfter, erklæringen om, at der ikke vil eller skal indregnes nogen

konsekvensbesparelse i det andet års såkaldte sparevedtagelse. Alle de tidligere svar, som dér er dokumenteret, gik på noget andet.

Om socialministerens begrundelse for ikke at svare på det andet spørgsmål, som er meget udførligt begrundet i det andet bilag til min tale, for det er jo en lidt mere indviklet sag, som man har måttet sætte på prent, vil jeg sige, at jeg ikke kan slette den. Det er ikke rigtigt, at socialministeriet først fik det spørgsmål for 2 dage siden. De fik det i fredags, og det er 6 dage siden som bekendt.

Jeg skal kort berette udviklingsgangen. Da vi havde opdaget den dér helt åbenbare modsigelse om mangelen på de 350 mill. kr., ringer vi først til socialministeriet og spørger: har I nogen rimelig forklaring på det dér? Det havde man ikke umiddelbart, men ville gerne snakke med socialstyrelsen, som har bistået med at udarbejde de tal. Vi kunne måske få besked et par timer efter. Et par timer efter fik vi at vide, at det ikke var nogen enkel sag; den kunne ikke sådan uden videre besvares, man ville være taknemlig for et skriftligt spørgsmål. Dette skriftlige spørgsmål blev indleveret fredag middag. Dertil kommer, at vi jo meget tydeligt rykkede for det i tirsdags og direkte sagde til socialministeren og finansministeren, som begge sad der, at vi ville sætte overordentlig pris på at have det spørgsmål afklaret her til debatten i dag. Det må der have været mulighed for, og til overflod har vi altså for 4 timer siden uddelt en meget udførlig begrundelse for, hvorfor der må være en eller anden fejl, der skal opklares i finanslovforslaget, for daginstitutionerne af størrelsesordenen en manko på 350 mill. kr. Embedsmandslogen har været fuld. Der har været alle mulige betingelser for at finde ud af, om det her er en fejl, eller om det er tallene for sidste år, der var for høje, eller hvordan kommer det her frem?

Jeg er ikke blevet spor tryggere af at høre de dér halve forklaringer, man har fået hen ad vejen, når de sådan er blevet afvist: „Ja men husk nu på, at der er maksimumsgrænser“. Dette har intet med maksimumsgrænserne at gøre, for det er totalbudgetterne, det drejer sig om. „Ja men husk nu på, der er nedskæringer“. Dette har intet med ned-

[Wilhelm.]

skæringerne at gøre, for det er på de budgetter, der er opstillet, før man trækker nedskæringerne fra. Vi skal altså have dette her at vide, og jeg vil spørge igen. Jeg finder ikke, at ministeren har nogen som helst reel begrundelse for ikke at kunne svare her 6 dage efter, selv om hun så personlig måske først har fået spørgsmålet for 2 dage siden — det har hun i hvert fald senest — på så enkelt et spørgsmål. Det må være meget enkelt at svare på: var der allerede før nedskæringerne så store besparelser på daginstitutionerne, at de i modsætning til alle andre udgiftsposter hele finansloven igennem, som er steget 16-18-20 pct., kunne holde sig på præcis samme niveau med kun 1 pct.s forskel fra året før?

Der er et eller andet skingrende sindssygt ved det dér. Det må have været så opsigtsvækkende for dem, der lavede disse budgetter, hvis de i vinter fandt ud af dette her, at de øjeblikkelig vil kunne svare på: hvor ligger forklaringen? Hvis det da ikke er en bommert igen. Når vi er nødt til at trække dette her meget stærkt frem, så er det jo, fordi alle erfaringer viser, som jeg nævnte i mit indlæg i første runde, at det kan nok så meget være fejl og bommertes og forglemmelser, og jeg ved ikke hvad, men det ender med at blive noget, som socialministeren ikke bare kan få rettet, men skal betale for i et nyt forlig overhovedet at få rettet. Man gør det på det område, som man gjorde det på boliglovgivningens område forleden, hvor det også var en regulær fejl og forglemmelse, og hvor man alligevel var nødt til at betale for at få den rettet. På samme måde er det gået med alle de tidligere fejl og forglemmelser her på daginstitutionsområdet. Derfor vil vi have det svar.

Hr. Tastesen henviste til og læste op af socialdemokratiets debatoplæg og demonstrerede derved den afgrund, der er mellem socialdemokratiets debatoplæg og så, hvad socialdemokratiet står for i praksis. Jeg kan kun sige, jeg går ud fra, at det debatoplæg, man henviser til, det er det, der på forsiden har billedet af en teknokrathånd, der er ved at presse de sidste livssaft ud af en rød rose. Jeg kunne foreslå hr. Tastesen, at han — det kunne passende være til 1. april — ligesom man tidligere har delt det debatoplæg

ud i folkeskolen, sørger for at dele det ud på daginstitutionerne. Det ville være toppen på socialdemokratiets skamløshed.

Formanden:

Alle ordførere har opbrugt deres taletid, men vi kan jo tage nogle få korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Gerda Møller (KF):

Jeg kan ikke lade være at sige til fru Hanne Reintoft, som har kritiseret mig for, at min debat ikke har været på et tilstrækkelig sagligt niveau, at det ville have klædt fru Hanne Reintoft, om hun selv førte debatten på et sagligt niveau. Fru Hanne Reintoft argumenterer imod mig med noget, jeg ikke har sagt, men med, hvad fru Hanne Reintoft mener jeg har sagt. Jeg har ikke sagt noget som helst om, at der er den ønskværdige valgsituation. Tværtimod sagde jeg, det kunne være ønskeligt, om vi kunne nå frem til et skattesystem eller et andet system, som virkelig kunne give forældre med børn en reel valgsituation. Det kunne ske ved, at de fik en skattelettelse, så de dermed selv kunne vælge, om de ville blive hjemme og passe børnene, eller om de ville gå ud på arbejde. Det kunne ske gennem et direkte tilskud, og det kunne ske på så mange andre måder. Jeg har ikke sagt, at vi har den valgfrihed, men jeg kunne ønske, at vi arbejdede os frem til at få den.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Jeg vil bede hr. Wilhelm om at høre efter, hvad der bliver sagt. Det, der blev sagt fra hr. Steen Folkes side, var, at der ikke fandtes lønninger for pædagoger på 100.000 kr. Derfor gik jeg op og sagde: der er et bilag på, at der udbetales lønninger til pædagoger på 100.000 kr.

Hr. Wilhelm gav mig ret i, at dækningsgraden var højest for dem, der havde en husstandsindkomst på 100.000 kr. Dér er vi altså enige.

Jeg vil yderligere gøre hr. Wilhelm opmærksom på, at vi har ikke foretaget nogen dobbeltbesparelser. Vi hilser med glæde, hvis kommunerne opfører sig fornuftigt her og sparer så meget som muligt.

Ordføreren for forespørgerne (Steen Folke)

(VS):

Jeg vil gerne opklare en ting. Nu har jeg forstået det — fordi fru Gerda Møller gentog det — socialministeren var inde på med, at jeg skulle have sagt; at nu skulle disse pædagoger altså forestå familievejledningen. Det har jeg ikke sagt. Jeg har opremset en lang række funktioner, hvor pædagoger kan indgå sammen med andre. Jeg mener ikke, at disse børnehavepædagoger nu skal overtage familievejledernes job eller psykologernes job eller lægerens job eller nogen som helst andres job med at tage sig af handicappede, døve, blinde, taleretardedede, åndssvage osv. osv. Det, der er tale om, er udbygningen af et samarbejde imellem på den ene side børneinstitutionernes ansatte og på den anden side disse eksperter på forskellige områder. Det er det, der ikke bliver tid til for fremtiden.

Fru Gerda Møller var også inde på, at det afgørende for os var lønarbejdernes kamp, dette med børnenes tarv, det var bare noget, vi lod som om. Jeg vil understrege, at der ikke er nogen modstrid mellem at støtte lønarbejdernes kamp og varetage børnenes tarv. De nedskæringer, der er tale om her, rammer først og fremmest lønarbejderfamilier, ganske almindelige familier f. eks. med to ufaglærte, begge udearbejdende, der er henvist til at have deres børn i daginstitutioner, eller andre kategorier af lønarbejdere. Det er deres børn, det går ud over, og også af den grund er vi imod det.

Men vi er også imod de nedskæringer, fordi vi mener, at de lønarbejdere, der findes i den statslige sektor, skal behandles ordentligt, selv om de er offentligt ansatte, og selv om de bliver lagt for had. Vi støtter ganske rigtigt både lønarbejdernes kamp for anstændige løn- og arbejdsforhold og kampen for deres børns nogenlunde rimelige vilkår i børneinstitutionerne.

Med denne forespørgsel har VS ønsket at bidrage til at fastholde og udvikle den kamp mod nedskæringerne, som forældre og medarbejdere fører over hele landet. De borgerlige og de socialdemokratiske politikere har endnu en gang demonstreret, at de vil forsøge at true daginstitutionsmedarbejdere og forældre til at forholde sig i ro. VS mener, at mulighederne for at bekæmpe nedskæringer

er ligefrem proportionale med mobiliseringens, protesternes og aktionernes omfang.

(Kort bemærkning).

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg vil bare sige til fru Gerda Møller, at det er jo ikke andet end talemåder og påstande. Det konservative folkeparti har på alle måder, hvor vi skulle føre politik for børnene, forsøgt at forringe deres vilkår. Hvis man vil skabe muligheder for børnene med skattelove osv. osv., så kan jeg ikke forstå, hvorfor det konservative folkeparti så varmt gik ind for en forringelse af børnetilskudsordningen.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg vil kort sige til hr. Maisted, at der er ingen, hverken hr. Steen Folke eller jeg, der har bestridt, at der er lønninger, som ligger over det niveau, vi nævnte, men hr. Maisted har ikke kunnet imødegå, at gennemsnitslønnen brutto for de folk, der fyres her, er 32.000 kr. i 1975-niveau. At der kan være en lederløn, der ligger højere end den normale pædagogløn, det er der ingen der bestrider, men det er jo ikke dem, der fyres, og det var det, hr. Maisted kørte på.

Socialministeren opretholder sin tavshed om det ganske enkle spørgsmål, vi har stillet for seks dage siden og gentaget og gentaget og lagt materiale frem om, hvorvidt det kan være rigtigt, at daginstitutionerne — før besparelserne vel at mærke, før de tages ind i beregningerne — i modsætning til alt muligt andet skulle være blevet 16-18 pct. billigere i år end sidste år. I modsat fald må der ligge en mangel på 350 mill. kr. i det finanslovsforslag, der er lagt frem. Hvis socialministeren opretholder sin tavshed om det spørgsmål, kan jeg ikke tage det som udtryk for, at spørgsmålet ikke kunne besvares i dag, men alene som udtryk for, at der må være en fejl her, og at socialministeren nu er afventende, fordi hun igen skal hen og forhandle med de dér forligspartier.

Jeg bliver nødt til til sidst at gøre opmærksom på, at når det om nogle dage eller om en uge måske bliver fremlagt sådan, at nu er forligspartierne blevet enige om at øge denne konto, så ligger der ikke nogen udvidelse i det, så ligger der i bedste fald en

[Wilhelm.]

rettelse af en fejl, som regeringen måske endda traditionen tro skal til at betale yderligere for overhovedet at få rettet. Jeg synes ikke, det er anstændigt, at socialministeren ikke kan besvare dette ganske enkle spørgsmål her i dag, så vi havde haft mulighed for at debattere det.

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg vil gerne sige til hr. Wilhelm, at jeg synes ikke, hans fantasi lader noget tilbage at ønske, men jeg har én gang sagt her, at der kommer et svar i folketingets socialudvalg. Når hr. Wilhelm siger, at der er lagt et stort og gennemgribende materiale på bordet, så må jeg gøre opmærksom på, at det er lagt på bordet her for fire timer siden, og jeg har opholdt mig i folketingssalen i disse fire timer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Steen Folke (se foran),
forkastedes med 114 stemmer mod 13.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 2 medlemmer til det rådgivende repræsentantskab for Færøernes Realkreditinstitut.

(Jfr. tidende sp. 5550).

Valgt blev: *Robert Pedersen* (S) og *Poul Hartling* (V).

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (25/2 76):

Udtræder: Tove Jørgensen

Nyt medlem: Hanne Reintoft

Socialudvalget (25/2 76)

Udtræder: Tove Jørgensen

Nyt medlem: Hanne Reintoft.

Skatte- og afgiftsudvalget (26/2 76):

Udtræder: Fuglsang

Nyt medlem: Knud Jespersen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 9. marts kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om radio-kommunikation.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om det civile beredskab. (Ophævelse af folketingsudvalget angående det civile beredskab) [af Voigt m. fl.].

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om aktieselskaber.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om anpartsselskaber.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget [af Tange m. fl.].

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om børnetandpleje [af Jacob Sørensen m. fl.].

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om børnetandpleje [af Er-
lendsson m. fl.].

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om energipolitiske foranstaltninger.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14.43.